SAYI :
25-26 : 9-10

AKSU

17nci Yıl Kutlu Olsun

GİRESUN
HALKEVİ

İÇİNDEKİLER

Cumhuriyeti Yaratanlardan İki Büyük Baş
Başbaşa

Sayı: 25,26 - 9,10
Cilt : III

Yazı İşlerine Bakan
SALİM SÜHA GÖKSAN

29 - I. Teşrin - 940

A K S U

GİRESUN VE ÇEVRESİ HALKEVLERİNİN DERGİSİ

Konuşma :

EN BÜYÜK BAYRAMI KUTLARKEN

Yazan : Ş. Süha Göksan

Neş'enin, bahtiyarlığın, gönül ve hayat coşkunluğunun sembolü olan tek bir kelime vardır : Bayram ... Ben ömrümün bayramlarını üç kısma ayırırım : Çocukluğumun bayramları, ilk gençliğimin bayramları ve büyük inkilâbın bayramları ...

Çocukluğumdaki bayramlar, hâlâ içimde tatlı ve hülyalı bir heyecan halinde yaşar. Cici elbiselerimizi, gıcır gıcır ayakkabılarımızı yatağımızın yanı başına, hatta yastığımızın altına saklayarak atlı karıncaların, kayık salıncaklarının, dönme dolapların ve daha binbir çeşit oyun ve eğlence âleminin hülyaları ve rüyaları içinde geçirdiğimiz renk ve şiir dolu geceleri; tertemiz, lekesiz ve saf bayram gecelerini hatırladıkça benliğinden ayrılıp adeta başka dünyalara kanatlandığımı hissederim. Onlar ne günahsız, ne felsefesiz, ne endişesiz bayramlardı !

Cinci meydanının, Karagümrüğün, Fatihin, Eyupsultanın bayram yerleri, yüzbinlerce çocuğun kabına sığamayan coşkunluğiyle, sevinç ve neş'esiyle dolar; bir mahşer halini alırdı... Ah o bayramlar... Hayat, siyaset, riya gibi beşer endişelerinden hiç birinin, kapısından giremediği bir âlem olan çocukluk bayramları...

Fakat ömür bir su gibi akar... Birden gökler karardı... İlk gençliğimiz, bu gök karanlığı altında geçti. Vatan felâketi, cephelere gönderdiğimiz baba ve kardeşlerimizin mâtemi ; içimizde çağlayan çocukluk neş'esini söndürdü. Öyle anlar oldu ki : Düşman ordularının çılgın ve hain bayramlarını kendi öz yurdumuzda kendi öz baba evimizde, pençerelerimizin sımsıkı kapalı perdelerinin aralıklarından acılar duyarak seyrettik ... Fakat bu acılar, genç rûhlarımızda yeisten ve ümitsizlikten ziyade enerji ve kuvvet menbaı oldu ...

Gençliğimizin bayramları, izdirabın, facıaların, endişeli bir hayatın, çizdiği bir tablo gibidir. Orada ölüm, sefalet, harp manzaraları görülür. Bayramlar hakikî manasını kaybetmişler; neş'e ve sevincin felsefesi olmaktan çok uzaklaşmışlardır.

Osmanlı saltanatının asırdide uyuşukluğunun bütün cezasını adeta bizim gençliğimiz çekti. Fakat Türk ruhunun yüceliğinde, felâketten, iztiraptan harikalar doğuran bin hususiyet vardır. Bir gün baktık ki : düşman seli şeklinde akan kara talih, " İnönü „ ovasında başını kayalara çarpmış ve geri dönmüştür. Bu dönüş tarihin görmediği bir hız oldu. Ondan sonra öyle bayramlar yaptık ;eski bayramlara öyle emsalsiz bayramlar kattık ki: hiç bir milletin şuurunda ve tarihinde bu kadar şerefli sayfalar görülmemiştir ve görülemez ...

ATATÜRK'ün vatan göğüne doğuşu , bize bayramların en büyüğünü verdi : 29 Birinci teşrin Cümhuriyet bayramı... O öyle bir bayram ki : yalnız maddî ve manevi bir kurtuluşun değil, alabildiğine bir yükselişin ve aydınlanışın mihveridir. 29 Birinci teşrin, saadetin, refahın, Türk milletine ait bütün ileri hamlelerin remzidir... Eteklerine 30 Ağustosun ve 23 Nisanın basamaklariyle çıktığımız bu büyük gün, bizi ta. . güneşin yanına kadar yükseltecektir. On yedi yıldır ard arda dizdiğimiz öyle bayramlar kutluyoruz ki : ruhumuzda eski iztirapların hatırasından bir zerre bile kalmadı. Çocukluğumuzun bayramlarındaki saf ve temiz hususiyetlere ; inkilâp bayramlarının şeref ve gurur dolu coşkunluğunu da ilâve ettik. Ah bu bayramlar!.. İşte yine onların en büyüğünü, en asîlini en yükseğini içimiz taşa taşa yaşıyor ve coşarak kutlayoruz... Bu kutlayış Cümhuriyete kudret bütün Türk âlemine ebedî bir saadet olsun ...

Salim Süha Göksan

Dilimizde Yabancı Has İsimlerin Yazılışı Meselesi

Yazan : Cevad Zeren
Ortaokul Fransızca öğretmeni

Yazıma ufak bir hatıra ile başlıyacağım :

Geçen yıl İngiliz kara orduları başkumandanı General Ayrınsayd, Ankarayı ziyarete gelmişti. Bu haberi ilk defa radyomuzdan duyanlar, generalin adını Ayrınsayd şeklinde değil, İronside şeklinde dinlediler ve gazetelerimizde de bu ismi gene (İronside) şeklinde yazılmış buldular. O zaman Ankara radyosunda spikerlik yapan bayan, ertesi günkü havadisler arasında gene bu zatın ismini söylerken bu sefer İronside değil, Ayrınsayd olarak doğru okudu.

Bayan spiker, ilk akşam, büyük bir misafirin adını bütün dünyaya karşı yanlış telaffuz etmiş, yani, misafirin büyüklüğü ile mütenasip bir gaf yapmıştı. Fakat ertesi gün yanlış düzelmişti. Fena değil, keşke dünyada herşey bu kadar çabuk ve kolay düzelse.., Yalınız şu var ki, generalin adını gazetelerde (İronside) şeklinde görenler ve İngilizce bilmediklerinden bu kelimenin nasıl okunacağını kestiremiyenler acaba ne yaptılar ?

Malûmdurki okunuşu yazılışına benzemiyen dillerin başında İngilizce gelir. Filhakika generalin adı kendi ana dili olan İngilizcede (İronside) olarak yazılır. Fakat İngilizcede(i) harfi bazan (ay) ve (o) harfi de bazan bizim (î) gibi okunduğundan kelimenin söylenişi (Ayrınsayd) olur. Olur amma, Türkiyede gazete okuyan herkes acaba bunu biliyor mu ? Yahut bunu bilmek ve öğrenmek mecburiyetinde mi?

Son zamanlarda gazetelerimizin yabancı isim yazılışında gösterdikleri kararsızlık buna benzer daha birçok örnekler ihtiva ediyor.

Meselenin ne kadar müşevveş ve her eli kalem tutanın alabildiğine satır karaladığı ne kadar perişan bir saha olduğunu iyice tebarüz ettirebilmek için bir iki örnek alayım :

Alman orduları başkumandanı mareşal (Fon Bravhiç) in adı.

Bu zatın adını gazetelerimizde üç şekilde yazılı gördüm :

1 — Almanca yazılışı olan şu şekilde (Von Brauchitsch) .

2 — Yanlış bir Türkçe imlâ (Von Brauhiç) şeklinde,

3 — Almancasındaki (ch) harflerini Fransızca okuyup (Ş) gibi telâffuz ederek (Von Brauşiç) şeklinde.

Bunlardan başka dosdoğru Türkçe imlâ ile yazanlar da var.

Bir örnek daha : Hür fransızların şefliğini üzerine alan general (De Gol) un adı. Bunun da iki şekilde yazıldığını görüyoruz:

1 — Fransızcasındaki imlâyı muhafaza ederek (De Gaulle) şeklinde,

2 — Yarı Türkçeleşmiş bir imlâ ile (De Gol) şeklinde.

Bilmem, daha çok örnek saymağa lüzum var mı ? Hergünkü gazetelerimizde bir kaçına rastlamak mümkün. Anlaşılıyorki yabancı adların Türkçemizde yazılış şeklini herkes başka bir

zaviyeden görüyor ve kendi kanaatına göre bir yol tutuyor.

Kanaate hürmet ederiz; fakat Türk halkına, bilhassa okuyan zümreye daha çok hürmet etmeliyiz. Ve şunu da hatırda tutmalıyız ki, İngilizce bilmiyen bir Türk (Ironside) kelimesinin (Ayrınsayd) diye okunacağını;

Keza Almanca bilmeyen bir Türk (Von Brauchitsch) kelimesinin (Fon Brauhiç) diye okunacağını,

Fransızcanın telaffuzunu bilmiyen bir Türkün de (De Gaulle) adının (De Gol) olarak okunacağını katiyyen bilemez.

Öyle ise bu isimleri şu şekillerde yazanların gözettiği maksad ve hedef nedir? Gariptir ki kelimenin orjinal imlâsını muhafazada gösterilen taassup yalnız günlük hadise kahramanı şahıs isimlerinde göze çarpıyor; Yer ve şehir adları, ötedenberi Türkçede kullanılagelen şeklini muhafaza ediyor. Meselâ [Londra] yı İngilizcedeki gibi (London - ki "Landın„ diye okunur) şeklinde yazmak; yahut (Vişi) yi Fransızca imlâsile (Vichy) diye yazmak kimsenin aklından geçmiyor. Yalnız şahıs isimlerinde iş başkalaşıyor.

Acaba bu taassubun haklı sebepleri ne olabilir?

Uzun boylu zihin yormağa lüzum yok; sanırım ki bu tarzda hareket edenlerin noktai nazarı şudur: "Has isimler bir şahsın, bir yerin veya bir memleketin âdeta damgası veya markası gibi bir şey olduklarına göre onları basma kalıp almamız ve aslı gibi kullanmamız gerektir. „

Güzel, Has isimler gerçekten birer marka gibidir; bozulmağa gelmez. Lâkin bu demek değildir ki bu çeşit isimleri ait oldukları dillerde nasıl yazılıyor ve kullanılıyorsa öylece yazmak icabeder. Zira yazı denilen işaretler sistemi, seslerin tesbitine yarıyan itibarî ve sun'î bir âlet olduğuna ve her kültür sahibi millet bu âleti başkalarından farklı bir tarzda kullandığına göre markaların aslı ve müfadı değişmemek şartıyle onları ifade eden işaretler pek âlâ değişebilir. Meselâ bir eşyanın üzerinde marka olarak arslan resmi bulunduğunu farzedelim. Bir Türk bu markayı gördüğü zaman ona "arslan„ der. Fransız „Lion„, Alman „Löuve„, İtalyan "Leone" der. Marka ve ifrde ettiği manâ değişmemiştir; değişen şey, o manâyı ifade eden sözün muhtelif dillerdeki söylenişidir. Has isimleri de birer marka gibi kabul edelim; o zaman da meselâ İngiltere başvekilinin adını bir Türkle bir İngilize yazdırsak. Türk kendi yazı sistemi olan Türk alfabesiyle o ismi şu şekilde [Çörçil] yazar; İngiliz de kendi yazı ve teleffuz sistemi ile ayni kelimeyi şu [Churchill] şekilde yazar. Ses aynı ses, manâ ayni manâ, medlûl ayni medlûl... Fark yalnız kıyafette, yani zâhirî ve sunî kabuktadır.

Zaten has isimlerin ait oldukları dillerdeki imlâ şekillerini muhafaza etmek hususunda bazı gazetelerimizin gösterdiği tasallüf okadar manâsız ve gülünçtür ki onlara meselâ "Çang-Kay-Şek„ in adını neden Çin harfleriyle yazmadıklarını, yahut Arap kıralı İbnüssüûd'un adını niçin aslı gibi Arap harfleriyle yazmadıklarını soracak olursak herhalde kendileri de bu tasallüfa güleceklerdir. Has isimlerin bozulması ancak tercüme mevzuubahs olunca akla gelebilir. [Mösyö Löbrön] yerine [BayEsmer]; yahut [Emir Abdullah] yerine [Prens Allahın kulu] dersek ozaman bu isimleri bozmuş oluruz. Yoksa, mükemmel bir yazı vasıtası olan alfabemiz varken tutup da elin yabancı isimlerini kendi imlâlariyle gazetelerimize birer yama gibi yapıştırmakta herhâlde [ne kültürel bir kazanç ne de bir güzellik vardır.

Galiba, yabancıya karşı gösterdiğimiz ananevî ikram ve misafirperverlik hasletinin bu meselede de büyük bir payı var. Dilimizde tasfiye hareketi başlamadan evvel arap ve fars kurallarının lisan bünyemizde âdeta kapitülasyon imtiyazlarına mazhar bir serbestî ile asırlarca hükümran olması başka suretle izah edilemez.

Gerçi arapça kaide ve kelimelerin islâmi kültür ve zihniyetin himayesinde itibar kazandığını, farsçanın da incelmiş bir edebiyatın sihrile dilimize nüfûz ettiğini dermeyan edebiliriz; fakat yabancı malına ilişmemekte gösterdiğimiz müfrit çekingenlik mâzide zararımıza neticeler vermiştir; eski müsamaha ve müsaadeleri yeni misâfirlere ibzal edersek tasfiye yolunda harcanan emeklere yazık olur.

Bununla beraber, yer yüzünde yaşıyan ve sönen ırk ve medeniyetler biri birine okadar karışmış, biri birinden okadar çok şey alıp vermişlerdir ki, bugün, herhangi bir kelime veya âdetin altı eşilince hiç ummadığımız asıl ve menşelere dayandığı görülüyor. [1]. Dıştan yabancı gibi gözüken birçok kelimelerin öz malımız olduğunu.

Son zamandaki t e d k i k l e r meydana çıkardığı gibi, öz Türkçe sandığımız birçok kelimelerin de Türkçe ile hiçbir alâkası olmıyabilir.

Esasen her milletin kendine mahsus bir telâffuz ve şive kabiliyeti var; aldığı yabancı bir kelimeyi kendi telâffuz kalıplarına döktükten sonra benimser ve kullanır. (Yahya) yı (yani), (yan), (jan) diye okutan şey işte bu millî telâffuz kabiliyetidir.

Bir Fransız, peygamber (Muhammed) in adını (Mahomed) şeklinde söylerse, (müslüman) a (müzülman) derse: bir Alman (Türkiye) diyeceği yerde (Türkay) derse ve böylece yazarlarsa onlara darılmıyoruz.. Çünkü, bu yabancı sözleri kendi telâffuz kabiliyetlerine göre tadil etmelerini tabiî buluyoruz. Nitekim bizde, (Muhammed) i kendi millî kalıbımıza dökerek (Mehmed) ve (Memed) yapmışız. Arabın (mesel) ini (masal), frengin (jaket) ini (ceket), acemin (hefte) sini (hafta) yapan şey işte bu millî şivedir.

Yabancı has isimlerin bu ayârda temsil ve tâdile tâbi tutulmasını arzu edecek değiliz: aslî telâffuz mümkün olduğu kadar muhafaza edilerek kendi alfabemizle eda etmek kâfidir. Elverir ki orta derecede okur yazar Türklerin böyle biçimsiz zorluklarla karşılaşmasına meydan kalmasın. Yoksa, harf inkilâbının Türk halkına temin ettiği kolaylıklara lüzumsuz güçlükler katmış oluruz.

Has isimlerin ve ilmî istilâhların ancak ilim kitaplarında ve karşılarında Türkçe okunuşları gösterilmek şartile asıllarına uygun bir şekilde yazılmaları lüzumlu olabilir. Bana kalırsa bu iş her okur yazarın keyfine bırakılmamalı, ilim terimlerinin tesbitinde tutulan esaslı metod, has isimlerin kullanılış ve yazılışına da teşmil edilirse herhalde iyi olur.

(1) Bir İtalyan dilci, İtalyancada kadın adı olarak kullanılan (Anita) isminin aslını araştırırken bunun İspanyolcadaki (Anna) kelimesinin küçültülmesi olduğunu ve bu (Anna) nında İspanyaya şimali Afrika yolu ile Süriyeden geldiğini ve aslının (Hanna) olduğunu söylüyor. Filhakika (Hanna) adı bu gün bile Süryaniler ve Hıristiyan Araplar tarafından çok kullanılan güzel bir isimdir. Arapçada sevgi ve şefkat duymak manâlarına gelen (Hanin) masdarından müştakdır..

Buna benzer daha birçok örnekler sayılabilir.

Bir Masal

Ne kırk gün, ne kırk gece süren düğün,
Ne Peri Padişahının kızı,
Ne Kel oğlan var içinde..
Vak'a, ne Hint'te geçer, ne Çinde...

Gün doğar, günlerden bir gün,
Sesinde göz yaşı dolusu arzu
Gözlerinde, salkım, salkım nur..
Âdem oğlu,
Ağır ağır doğrulur...

Önünde İncir ağacı,
Yanında Hava anam,
Şeytan kapuda duacı...

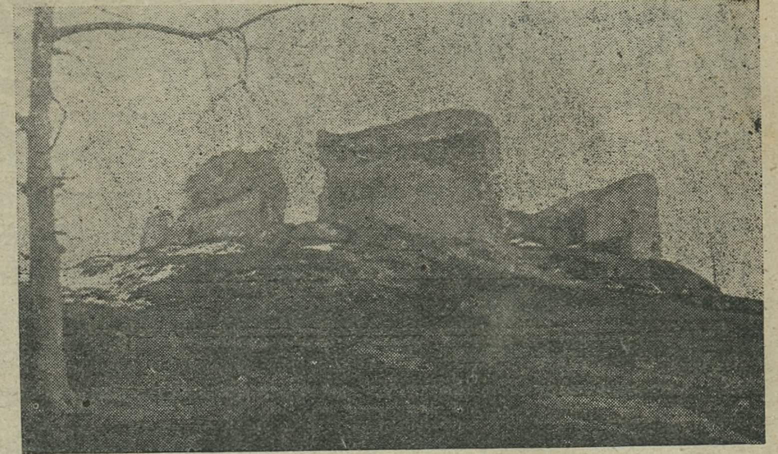
Dudağını Nâre verir,
Yüreğini Yâre verir
Yollar uzar gider...

Toprakta fışkıran şehvet,
Geride kaldı, cennet..
Yedi kat gökler açılır, perde, perde,
Her perdenin altında, ayni yıldız, ayni bulut...
Her perdenin altında ayni kapu,
Her kapuda ayni davet...

İç içe girmiş odalar,
Son odada acap kim var?
Kafada ayni süal,
Dudakta ayni arzu,
Ne çözülür, ne diner,
Birdenbire gün iner,
Saksılarda rengi uçar karanfillerin,
Mevlâ rahmet eyliye, Su sinekleri ölür suda...

Namık Denik Mayda

Giresun Tarihi İçin

YAZAN
Baki Çinemre

Meş'hur Fransız tarihcisi " Fus teb de Coulange „ ın şöyle bir sözü vardırki vaktiyle yine bu zemindeki bir yazının başına geçirmişdim:

" Vatan aşkı yalnız toprak muhabbeti değil, mazi sevgisidir. de „ Her bakımdan bu vecize ne kadar doğrudur.

Herkes doğub büyüdüğü ana yurdunu dolayısiyle kendi kanındakilerin üzerinde doğup yaşadıkları büyük Anayurdu sever, çünkü o toprağa o mukaddes yere, yurda üzerinde doğup, yaşamakdan doğan hatıralarla bağlıdır. Hatıra ise mazidir. Hafızalarda yaşadığı müddetce bir tarihdir.

İşte tarih, bir bakımdan budur.

Beşerin başından geçenlerden evvel, kendi kanımızdan olanların devir devir şenletdikleri aziz yurdların ve nihayet zamanın bin bir cilvesinden sonra bugün üzerinde birikdiğimiz bu " Hâkin en güzel yeri „ nin, sevgili ana vatanın umumi tarihinden sonra, üstünde ninnilendiğimiz, nimetleriyle beslendiğimiz, çocukluk, gençlik çağlarımızı geçirdiğimiz bu aziz yurdun kendine has mazisine yani tarihine yakından alâkalı olmak, bu toprağa bağlılığın, bu yerin pek tabii bir tezahurudur.

Bununla beraber şunu açıkca itiraf etmeliyizki bu " tabii tezahur „ ancak his olunmakda, fakat onun, muhitin kültürel varlığında muayyen ve mütebellir bir neticesi yani ortada bir eser olarak hiç bir timsali görülmemekdedir.

Doğalı beri basdığımız toprakların bizden evvelki çok eskiyi araşdırmayı erbabına bırakalım. Üç, beş, onbeş nesil önceki hali ni hiç bilmemek, buna bigâne kalmak birazda kendi kendimizi tanımamak, hatta inkâr etmek olmaz mı?

Bu aziz topraklara karşı işledikleri hiyanetlerle, onun evlâdı olmadıklarını isbat eden sa-

bık vatandaşlarımız, tarihe yaslanarak bu yurdun öz çocukları olduklarını iddia eder dururlardı. . Çünkü biz, dörtyüz çadır halkından koca bir İmparatorluk kurduğumuzu ileri sürerken, mekteplerimizde bunu genç dımağlara nakşederken onlar yaşadıkları bazı tarih kırıntılarını kendi emelleri dairesinde istedikleri gibi törpüleyip tahlıl ve tefsir ederek istedikleri neticelere varmışlardı.

Greklerle ve Greklikle alâkası mahdud ve muvakkat bir münasebetten ibarat olan ve daha ziyade hududu belirsiz tarihi bir mıntaka fakat merkezlerinin bugünkü Amasya, Niksar olduğu tarihen sabit olan " Pontus „ ismi üzerinde yürütülen safsatalar bu kabildendir.

Daha bu gibi iddialarla söz de ilmî kisveye büründürülen tarihi siyasete alet ederek, ced becet Türk toprakları üstünde oynanan facialarda bizim rolümüz, sahneden tardıp ica eden müstevliler rolü idi. . .

Niçin çünkü o iddialara hakikatla mukabele değil, bilgisizlikten onları kabul mevkiinde idik.

Diyelim ki o devir ebediyen geçti. Fakat o iddialar gibi bu mevzulara bizim alâkasızlığımız halâ devam ediyor. İstikbale karşı büyük vazifeler yüklenmiş olan inkılâp devirlerinin çocukları için bu vazifeler ihmal kabul etmez vecibelerdir.

Büyük ana vatanın umumî ve esaslı tarihi her mıntakanın - haydi mıntıkavî diyelim - hususi tarihine istinat edecektir. Bu vadide ötede beride bazıları ciddan kıymetli olan mühim eserler neşredilmiştir.

Nevinde biricik olan ve müellifinin üstüne bütün ömrünü harcadığı " Amasya tarihi bu kabildendir.

Bu vazife münevverlerindir, münevver gençlerindir.

Evet şüphesiz ki iş kolay değildir.

Buna girişilecek olan tarih merakından başka az çok tarihi kültüre sahip olması da lâzımdır. Neyi nereden nasıl arayup bulmak icap edeceğini o kültür bildirecektir.

Sonra mesele bir yabancı dil işidir. Gerçe Giresun'da ve Giresun'lular arasında bu vasıfları taşıyan gençler elbette yok değildir. Bununla beraber derhal dört başı mamur bir eser çıkarılması hiç kimseden istenilemez.

Araşdırma, tarama inceleme ve ele geçeni derhal neşretme işte şimdilik yapılabilecek olan budur. Mazi ile alâkalı her şey bir ecdad yadigârı gibi ortaya çıkarıla, çıkarıla gün gelir ki halkaları birbirine bağlanacak bir silsile, bir Gireson tarihi şeması meydana gelir.

Tarihçilerce bir mütearifedir. En iyi müverrihler inklap devirlerinde yetişir derler. Biz hızını almayan ve almıyacak olan bir inkılâp içindeyiz. Gözlerimiz hep istikbale müteveccihen maziye dönmek, geçmişe doğru eğilmek biraz ters bir hareket gibi geliyor. Halbuki hayır, istikbalin gökleri hep mazidedir. Mazisız milletler yaşıyamaz.

Gene bir mütearifeye göre tarihi bilinen bir yere daha iyi hizmet olunur.

Büyük vatan tarihinin kim bilir kaç kıymetli yaprağını Giresun tarihi verecektir.

Münevverler iş başına,

Baki Cinemre

Egeden Hatıralar

Sıcak bir yaz günü... dört tekerlekli bir arabadayım. Varacağımız yere yaklaşdıkca yollar uzuyor. Uzuyor yollar...

Dayanamadım arabadan atladım koşuyorum.

Nasıl koşmam ?..

Bu koşuş saadete doğru ...

Bunun ucunda hayatım, emelim, her şeyim var. Bunun ucunda sevgim var benim...

Düşündüğüm, duyduğum özlediğim bir sevgili, ve o sevgili ile geçecek güzel yaz günleri...

Dama yakleştım, hiç ses yok. Arka pencereden başımı uzattım.

O elinde bir örgü, dalmış, çok uzaklara dalmış başı öne eğilmiş..

Beni görmedi; sesimi çıkarmadım; Dakikalarca sessiz onu seyrettim.

Biricik emelimi...

Başını kaldırdığı zaman zorlu bir çığlık atmaktan kendimi alamadım.

Benim için tatlı bir hülya şimdi tatlı bir hakikat oluyordu. Bunu düşünürdümde ah şu tatlı rüyam birer gün hakikat oluverse derdim.

İnsan için birer rüya olan şeyler bir gün hakikat oluverirmiş. Yalnız o günleri bekliyenler biraz sabırlı olsalar...

Ssadetin kucağındaydım. O yanımdaydı.

Onunla başbaşa verip geçireceğimiz güzel yaz günleri, eşsiz mehtaplı geceler vardı.

Bunlar birer rüya bile olsa, bana yeterdi.

Elele verip son ışıkları karşıki tepelerde sönen güneşi seyretmeye çıktık konuşmıyorduk ; güneş batmıştı. Başlarımızı biri birimize çevirdiğimiz zaman gözlerimizden yaşlar sızıyordu.

Sabah

Konuşma kusurları

Niçin ve nasıl konuşuruz — Sağır dilsizliği çocukların geç ve güç konuşma sebepleri Kekelemek — Tutukluk — Beyin hastalıklarına ait konuşamamazlık ve bunların çareleri nelerdir ?..

Yazan : Dr. N. Ali Özkaya

İnsan dimağının diğer hayvan dimağlarından ayırd edilişi, insan dimağının, etrafında olan bitenden aldığı intibalara cevap vermesindedir.

İnsanlar, ihtiyaç maddelerinin ve hadiselerin kendilerine olan tesirini dimağlarına aksettiren ruhî tezahüratla ve kazandıkları melekelerle ifade eder ve anlatırlar, konuşma işte bu anlatma fonksiyonudur.

Konuşmak hadisesi dımağdan sonra ikinci bir zümre olan ağız, gırtlak ve akciğer manzumesinin hareketiyle meydana çıkar,

İlk insanlar konuşmayı öğrenmeden evvel yüzleri, gözleri ve tavırlariyle hislerini ifadeye çalışmışlardır. Hiddet, arzu, neş'e gibi bütün ihtiraslarını, açlık, af, ilânıaşk.. İlâh gibi hislerini tavırlariyle ifade ederlerdi. Kelime materyalı mahdud olması itibariyle bugün bile sözden fazla elleri, kolları ve başlariyle bir sürü hareketler yaparak konuşurlar.

Bu sebepden tekellümden fazla hareket ve işaretlerle konuşan ilk insanlar karanlıkda anlaşamazlar ; gece görüşme ve anlaşma icabedince büyük meşaleler yakarak meşveret ederlermiş ..

Hâlâ bu medeniyet asrında bile karşı karşıya geçib konuşmak zevkini mesela bir telefon muhaberesiyle tatmin edemiyoruz. Hele iş yazıya intikal edince yüz yüze bir kaç kelime ile ifade edilecek meramı ancak uzun satırlarla temin edebiliyoruz.

Söylemek veya söyleyememek, düşündüğünü bir lisan ile ifade etmek keyfiyetleri eski zamandanbeti beşeriyetin halline uğraşdığı mühim felsefe meseleleridir.

KONUŞMA KUSURLARI :

Dımağda herhangi bir bozuklukdan, ruhi hastalıklardan veya dişlerin dökülmesi gibi arızalardan doğan kusurdur. İkincisi sağırlıkdan ileri gelen dilsizlikdir.

Biz biliyoruz ki konuşmayı dımağda bir fotoğraf camı gibi işleyen ve meleke kazandıran ancak kulağın aldığı seslerdir. Eğer kulakda anadan doğma bir arıza olursa doğan kusur sağır dilsizlikdir.

Bununla beraber sonradan husule gelen kulak arızaları da dilsizliğe sebebiyet veıebilir.

Nitekim 12-15 yaşlarına kadar kulaklarında sağırlığı mucib olabilecek kulak hastalıkları, o yaşa kadar bülbül gibi konuşan çocuklara konuşmağı unutturarak (sağır, dilsizlik intaç edilebilir.)

Tam sağır bir adam, muhitine karşı alâkası ihtisas ve tarzı telâkkisi ile bam başka bir tiptir.

Ne musiki, ne şimşek, ne deniz

gürültüsü duymayacağı için sesden korkma, dinlemek, ürkmek, sükûnet ve muvazenet gibi mühim ruhi hadiselerden mahrum bir zavallıdır :

Konuşmaz, şarkı söylemez, hele hadisatı tarzı tefekkürü tam manasiyle felâketengizdir.

Bir kendinin önünde ceryan eden her hangi bir hadise ne ise sağır bir dilsiz için keyfiyet aşağı yukarı aynıdır.

Ancak sağır dilsizler fevkalâde mukallitdirler. Tıbkı bir papağan gibi .. Daima anlamadan taklid ederler . Tecessüs alâka ve merak hisleri de yoktur.

Gözlerini yumdularmı adeta dünya ile alâkalarını kesiverirler. E ilik kötülük hisleri de pek mahduttur. Hele cismani cezalardan çok korkarlar.

Bilhassa karanlık bir odada tecridden ödleri kopar. Zira varlık namına hayatta yegâne nasibleri görmekdedir.

Bu zavallılar yalnız gözleriyle karşısındakinin meramını anlamağa çalışdıklarından ferasetleri fazladır.

Ebedi bir zulmete mahkûm olan bedbaht körlere dıkkat edilirse neşelidirler, hayırhahtırlar.

Hatta çalışkan ve ümidvardırlar.

Fakat sağır dilsiz daima bedbin ve bedbahttır. Buda gösteriyor ki sesden mahrum olmak ışıkdan mahrum olmakdan çok daha fecidir. Tasavvur ediniz : Dalgın bir zamanımızda kapınun açıldığını fark etmeden karşımıza anîde bir adam çıkıverse gayri ihtiyari bir ürperme geçiririz. İşte zavallı sağır dilsizle, her an bu gibi korkular ve hayret hisleriyle karşı karşıya yaşamakdadırlar. Ve bu sebebden de daima muhitlerine karşı daima emniyet hisleriyle yaşarlar ki bu da çok acıdır.

Hâtta sonradan tam sağır olanlarda bile ahlâki seciyeler değişiyor. Meş'hur musiki alimi Bethofen sonradan sağır olmuşdu. Ömrünün sonunda sagırlığı sebebiyle çok geçimsiz olmuş, ve bedbinleşmiş ve bu yüzden bütün doslarını kaybetmiştir.

GEÇ VE GÜÇ KONUŞAN ÇOCUKLARA GELİNCE :

Bu kusura sebeb olarak en başda veraset, ateşli hastalıklar, baş üstüne düşmeler, ana ve babanın içki kullanmaları düşünülmelidir. Bunların haricinde ebeveynin talim ve terbiye hataları ve ihtimalleri hesaba katılmak iktiza eder.

Avrupalılar ufacık bir çocuk ile

adeta büyüklerle konuşuyormuş gibi saatlarca dil dökmekden bıkmaz ve usanmazlar. Çocuğu konuşdurmağa alışdırmada bu konuşmaların çok faydaları vardır. Bizde maalesef fena bir itiyat vardır. Kendiliğimizden çocuğu tatsız ve şımarıkca konuşmağa sevkederiz.

Sa yerine çocuğa (Bü..) her hangi bir yiyecek yerine (mama), gezmek için (Atta) .. daha hatırıma gelmiyen bir sürü kuş dilleri öğretiriz.

Hatta daha büyüdükce mektep çağındaki çocuklarda bile sırf şımarıklık yüzünden yayvan konuşmalar yapmacıklar, hiç müsamaha ile karşılanmaması lâzımgelen konuşma kusurlarıdır.

KEKEMELİK :

Ruhî ve asabi bir rahatsızlık isede dımağda uzvi bir harabiyet ile muttasıf değildir.

Pepemelik, zezemelik de bu sınıflardandır. Bunda ırk ve ünsiyetin mühim rolleri vardır.

Meselâ rumlar (Ş) harfını arablar (P-C) harflerini kullanmadıkları için bu gibi harfleri söyleyemezler. Hele İngilizlerin telaffuzları berbaddır. Bu son iki millet ecnebi dillerini doğru dürüst öğrenemezler.

Çocuklarda tekellüm kusurlarının üç yaşına kadar hitame ermesi lâzımdır. Bu yaşdan sonra husule gelecek konuşma kusurlarında korku, sıkıntı, ağır ateşli hastalıklar ve daha ileri yaşlarda istimnanın tesirleri vardır.

KONUŞMA KUSURLARININ TEDAVİ ÇARELERİ :

Kekemelik veya âmiyane tabiriyle pısırıklık çok eskidenberi mevcud olduğu için tedavisi de uzunca bir tarihe malikdir. Meş'hur hatib Demostenis kekeme ve çok pısırık idi. Sebatkâr bir talim ile kendisini iyi ettiği için kekeme tedavisinde halâ bu usul caridir. Demostenis mahcubzayıf ve iradesiz sesi ve çok pepeme konuşması ile ilk defa nutuk söylediği zaman ıslıklar arasında kürsüden enmişti. Aynı zamanda bütün kekeme ve pısırıklar gibi konuşurken yüzünü, gözlerini, omuzlarını çarpıtarak büsbütün şayanı merhamet ve gülünç bir hal alırdı.

Demostenis yılmamış ağzına çakıl taşları doldurarak, çıplak omuzlarına da konuşurken çarpılmaması için birer kılıç koymuş ve ayrıcada bir iğne ile hareketlerini kontrol ederek deniz kenarında dağlara karşı bağıra bağıra ekzersizler yapmıştır.

Bu sayede de bilâhare parlak bir hatib olarak iştihar etmiştir.

Bugün kekemelikden mağda sağır dilsizler, körler ve melekâtı akliyeleri geri kalan abdallar bile hususi müessiselerde terbiye ve ruhi mümareselerle de tedavi edilmekdedirler.

Beşeriyet için bir yük olan bu bedbahtlerin tedaviden sonra nafi birer uzuv olarak kazanılmaları insanlık için çok şerefli bir iştir.

Cumhuriyet hükûmetinin her sahada olduğu gibi sağlık işlerinde de meydana getirdiği büyük başarılar arasında, gerek Izmirde ve gerekse İstanbulda bu hastalıklara mahsus kurduğu büyük müessisatı ziyaret edenlerin gönüsleri hayret ve iftiharla kabarmakdadır.

Doktor : Nuriali Özkaya

Yurt Tehassüslerinden :

Giresun Koyunda Mehtap

Ayın sevimli yüzünü bulunduğum yerlerin çoğunda başka başka gördüm.

Orta Anadolunun Kızılırmak kıyılarında ay, seyredenlere daha munis görünmek istiyorsa da onu Karadeniz kıyılarındaki memleketlerimizde içinize, bir ferahlık rüzgârı serpelediğini bilmem ki hissetmeyen olsun.

İstanbuldan deniz yolu ile seyahata çıkarsanız : Şehir ve kasabaları geçtikçe; benliğinizde doğan yenilikleri güçlükle dile getirebileceksiniz.

İç Anadoluda Coğrafi şartlar nasıl değişiklik gösterirse, mehtaplarının zevki de o nisbette değişecektir. Kışın coşan Karadeniz, yolcularına nasıl korku ve dehşet salarsa yazın da bilâkis masum bir çocuk ruhu taşıyan Karadeniz sakinlerini gene öylece mest eder.

Kıyı şehirlerimiz arasında Girèsun size Vapurdan daha cazip görünür. Hakikatte de Giresun; Şirin ve zengin manzaralariyle gözlerinizi her zaman kendine çeker.

Temmuz gecelerinin ılık loşluğunda tabiatın bu koya bahşettiği müstesna mehtabı yurdumuzun diğer yerlerinde pek ender görebilirsiniz.

Berrak bulutları arasından yükselen mehtap, sizi içinizden gelen duygularla baş başa bırakır. Giresun kıyılarını gümüşleyen tatlı renklerle derinlere doğru yol alan mehtabı dimağlarınız neşe ile uğurlar. Uzun yıllar ayrılığını çekenler arasında yaşarken şimdi bu şirin yerde siz de ömür sürmek bahtiyarlığını istemez misiniz?

Giresun : Çınarlar 14 - 8 - 940
MUZAFFER

Cumhuriyetimiz

Yazan : Mustafa Nezih Ayanalı

Meş'alesinden nurlar saçan, bir yılda dünün yüzünü aşan genç ve dinç Cümhuriyetimiz bu gün onyedinci yılına basıyor.

Asya ortalarından bütün dünyaya sel gibi akan cesur Türk ırkının doğu ve batıya taşıdığı bayrağı, yorgun bir harbin kahramanlık destanını terennüm eden koca yurtta onyedi yıl evvel bugün büyük bayram için dalgalanıyordu.

Köhneliği ve hiyanetiyle vatanı tarihe karıştırmak isteyen saltanat idaresi ve onun başı, milleti esir etmek için elden gelen her fenalığı yapmaktan çekinmiyordu.

Vatanın ana bağrında açılıp sızlayan yaraya ve her an ademe doğru yuvarlanan asil milletin bu haline tahammül edemiyen KEMÂL'i ve YAVUZ İSMET'i İnönünde ve Sakarya boylarında savaşarak düşmanları mahvedüp bu mes'ut günü hazırladılar.

Cumhuriyet idaresini kurmak, tamamen müstakil yeni bir hükûmet yapmak ve onun üzerinde devrimler yaratmak en büyük emeli olan EBEDİ ŞEF ATATÜRK karanlıklar içersinden bir Güneş gibi doğarak zulmü, bugün Cumhuriyet nurile aydınlattı.

Tarihi utandıran ve milletin makûs talihini yenen ATATÜRK, her yılı yeni bir hamle ile millete armağan etti, birbirini takip eden yıllar içersinde, yılmaz ve sarsılmaz temel halinde gözüken eserler çoktur, sayısızdır.

Bugün MİLLİ ŞEF İSMET İNÖNÜ'nün tunç irade ve şaşmaz idaresi altında dipdiri ve zinde yekpare bir kütle olarak düşmanlarını korkutan bu millet başdöndürücü bir sür'atla manialari aşıyor ve cihana metin bakıyor. Bunun içindir ki: Dünya milletleri zafer taşıyan Türk süngüsünden ve vatanı için hiç bir fedakârlıktan, kahramanlıktan çekinmiyen MEHMET'inin gölgesinden kaçıyor.

Cumhuriyetimizi namütenahi eserlerile millî bir kuvvet haline getiren CUMHURREİSİMİZ İNÖNÜ'yü başımızda gördükçe ne mutlu bize. .

ONYEDİNCİ yıl, hepimiz için kutlu olsun.

Mustafa Nezih Ayanalı

ÖZ DİLİM

Ah ey benim öz dilim,
Seni yıllarca parçalamışlar dilim dilim.
Atmışlar bir kenara; seni
Bozmuşlar o güzelim heceni;
Ya dört elif imaleyle uzatmış endamını,
Ya zihaflar eliyle kırmışlar mekamını.
Neydi yıllarca bizi senden ayıran edipler,
Neydi seni o tanınmaz hale koyan terkipler.
Büyük hüner diye bize bunu öğreten çatık kaşlar,
Önünde elpençe divan durduğumuz " Tecvidi karabaş„lar.
Nasara yansuru,
Bunlar dilimizin önüne kurmuş pusu
Başına çullanmışlar.
Seni bir köle gibi kullanmışlar.
Benim öz dilimi.
Nazlı, güzel dilm, artık yüzün gülsün;
Şimdi hürsün.
Taze bir dirim, yeni bir verimle
Sen inkılâp çocuklarının dilindesin
Karanlık kalpleri aydınlatan penceresin.
Konuşmada, düşünmede bulduk tatlı bir akış.
Kıymetin cihan bilginlerince tanınmış,
Ey benim öz dilim, artık hürsün;
Yüzün gülsün.
Seni vurduramayız kördügümlü bağlara
Esreyi de üstünü de attık dağlara.
Farsçayı gönderdik İran ellerine,
Arabîyi sürdük yurdunun çöllerine.
Dedik onlara: " Bu saygısızlık yeter. „
" Her horuz kendi çöplüğünde öter „
" Biz gülşeninde yurdumuzun
" Yıllarca kaldık anadilimizden yoksun. „
Benim özdilim, TÜRK DİLİ sin, içimizi saran büyüsün,
Ağzımızın bülbülü. gönlümüzün gülünün,

Cemal Bora

ANNE

Geçti yıllar bir gün gibi gece oluyor anne ,
Gülüstanda çiçekler bak hep soluyor anne !
Bu gelişler bu gidişler nice oluyor anne !
Bu kısa günde acap kaç denk bağlandı anne !

§ § §

Hayat batıyor insana sanki dikendi anne !
Uzun denilen bu yol ne tez tükendi anne !
Bu seneler , asırlar neleri yendi anne !
Milyarların ardından nasıl ağlandı anne !

§ § §

Bu şiiri haşredek bitmez sandık da anne ,
Bu geçici rüyaya dalıb aldandık anne ,
Şimdi işte bir çıra olubda yandık anne !
Milyarların sinesi böyle dağlandı anne !

10 - 9 - 940

Ş. Turgut

Gireson Kıyılarından bir Manzara

Diplomasi âleminde bugünün Türkiyesi

Geçen sayıdan devam ve son

Yazan :
Bürhan Belge
Matbuat Umum Müdürü Müşaviri

Henüz bir yaşını bile doldurmamış olan şu ikinci Avrupa barbi, ortaya şayanı dikkat bir kaç misâl koymuştur.

Fransa, kocaman bir imparatorluğa malik olduğu halde daha ilk ciddi çarpışmada apışıp kalmış, ve imparatorluğu içinde düşünüp buna göre yani emperyal bir kafa ile hareket edeceğide Felemenk ve Belçika yani lâalettayin bir kıt'a devleti gibi hareket ederek teslim olmuştu.r Buna mukabil İngiltere yalnız bir imparatorluğu değil emperyal bir kafaya ve terbiyeye de malik olduğunu ispat etmiştir. Ve Avrupayı çaprazlama dolaşarak kimin ve hangi devletin haysiyyet sahibi bir varlık gibi hareket ettiğini araştırdığımız zaman, acayip ve hazin bir tenhalığın ortasında bir kendimizi kendi devletimizi görüyoruz.

Filvaki bizim artık bir imparatorluğumuz yoktor. Fakat ahlâkımızda hâlâ emperyal görüş yaşamakta ve damarlarımızda hâlâ emperyal kan dolaşmaktadır. Kafamızı dik tutan sözümüzü tek ve gözümüzü pek kılan bizim cibilli asaletimizdir.

Fakiriz fakat merhamet ve himaye dilencisi değiliz. Elimizde bir bu ana baba yurdu kalmıştır. Fakat onu ne satmaya ve nede rehine koymaya niyetliyiz.

**Dünyanın neden böyle uzak şarklarla, Avrupalarda ayağa kalkup bir türlü yerine oturtamadığına vakıfız. Bu hercümerç daha ne gibi inkişaflara müsaittir bilmiyoruz. Yok " Hayat sahası „ yok " yeni Avrupa „ yok " sosyal inkılâp „ gibi lâfların arkasında nelerin gizlendiği malûmdur. Kısaca dünyanın artık içindeyiz. Ve ihtiva etmekte olduğu davaların ne genişliğine nede derinliğine cahiliyiz. Bütün bunlara rağmen bu genç Cümhuriyeti muhafaza edeceğimizden ve başlamış bulunduğumuz maddî ve manevî inşa davamızı tamamlayacağımızdan asla endişe etmiyoruz.

Bir izaha göre, fazla varlıklı devletlerden varlıksız devletler davacı imiş. Olabilir, biz, ne varlıklılara haset edecek kadar varlıksız, ne varlıksızlara yem dağıtacak kadar varlıklıyız. Biz sadece bizim olan ve bize kâfi gelen varlıgımızın amansız ve affetmez bekçisiyiz.

Hiç kimsenin hayat sahası içine alınamayız. Çünkü hiç kimsenin hayat sahasını çiğnemekte değiliz. Kocaman bir imparatorluğu tarihi bir hamle ile bir safra gibi attık. Kendi hudutlarımız içinde kendi kendimizin efendisi kalmak ve hariçte hayat sahası aramak külfetinden kurtulmak için. Ve bunu şerefsizçe yapmadık.

Hayır, kılıcımızın hakkı olan imparatorluk için döğüştük onu pazarlık

ve muvazaa masalarında değil, cephelerde elden çıkardık. Fakat aynı cephelerde, bağrımıza çok daha aziz bir varlığı basarak avdet ettik. Öyle ki imparatorluğu feda etmiş, fakat Türk vatanını kurtarmış olduk.

Bütün bu işleri bu millet öyle bir zamanda başardı ki, o sıralarda yine bazı galip büyük devletlerin önünde yine bazı mağlûp büyük devletler boyunlarını bükmüşler ve diz çökmüşlerdi. Ve bizdeki mandacılar " Almanyanın ve Avusturyanın yapamadığını biz mi yapacağız? Öyle şey olur mu? Kendimize bir hamî seçmeli " diyorlardı. Bugün aynı zihniyet yine bir taraflardan hortlamış " Fransa bile mahvolduktan sonra biz ne yapabiliriz " demek hevesindedir, ve yine bir yeni nizamın peyki olmaka, bir yeni emre kul yazılmak, hem de çabucak, vakit geçirmeden " kuvvet " e biat etmek peşindedir.

Arkadaşlar. Bu memleket ve bu millet, bu makule bozgon ve esaret teşrifatcılarını bir kerre daha İSTİKRAHIN BAGAMINDA BOĞACAKTIR. Bunu yapmaya bugün dünden daha muktedir dir. Çünkü dün, imparatorluğun zevali karşısında bir ümitsizliğe düşebilirdi. onunla birlikte kapaklanabilirdi. Kendine gövendiği devirler o kadar uzaklarda kalmıştı.

Öyle olduğu halde bu millet, irkildi fakat düşmedi. Ve " Atatürk " ü çıkardı ve büyük Millet Meclisi Hükûmetini yarattı ve İnönüne bir isyan ordusu, bir kıyam ve itilâl ordusu meydana getirmek vazifesini verdi. Ve yendi. Dün bunlardan hiç birisi yoktu. Bugün ise bunların her biri, büyük, kuvvetli ve bahtiyar Türkiyenin bir garantisidir.

Dün zavallı " Akif ",:

" ÜÇYÜZ ALTMIŞ SENE VARKİ HEZİMET MARŞI ÇALKANIYOR UFKU SİYASİMİZİN ETRAFINDA " diye haykırıyordu.

Dün, zavallı " Namık Kemal : Va-veyla " lar kaleme alıyordu. Bugün, arkamızda bütün bir zafer ve şeref destanı, gönüllerimizde "Atatürk "ün gurur ve şeref veren şahsiyyeti, başımızda " İnönü " nün hepimize nefis emniyeti aşılayan cefakâr ve metin sevku idaresi vardır.

Binaenaleyh, düne nazaran bugün, irademiz daha teçhizatlı maneviyatımız daha varlıklı ve yenme kararımız daha ananelidir. İşte bize bu ruh ve irade sağlamlığını veren de " Millî misak " dır. Biz onunla halk ülküsinin en yüksek noktasını tuttuk. Milletlerin hür ve mustakıl olması lüzumu tasdik ederek kendi mukadderatına sahip fakat değerlerinin mükadderatına da ayni zamanda hürmetkâr bir millet sıfatile yeni dünyaya namzetliğini koyduk.

Şimdi, bu yeni dünya güya doğmakta imiş. Bunu her kes böyle haber veriyor. Mihverciler olsun, müsellese dahil bulunanlar olsun, Fransa inkılâbının bütün terekesini " Vishy" Vişi gazinosunda haraç mezat satanlar olsun ve bizzat İngiltere, bizzat Amerika ve daha bir çokları, hatta şu " Jigurtu " Romanyası bile bunu böylece ilân ediyordu. Yani mevzu birdir amma rivayet muhtelif. Pek alâ. Ba kalım bu yeni dünya doğa dursun, milletlerin arasını bulsun, insanlığı bir beklenmedik cennete soksun.

Bunu en çok merakla bekleyenler bizleriz. Fakat sakın bize dokunmasın, çünki bizim bu işte inkâr edilmez bir kıdemimiz vardır. Ve biz, anlayacağımız ve seveceğimiz yeni dünyayı, kendi topraklarımız üzerinde yaratmaya başlamış bulunduğumuz gibi komşularımız ve diğer devletlerle olan münasebetlerimizi de bu anlayışımıza ve bu sevgimize göre tanzim tanzim etmiş bulunuyoruz.

Bizim anladığımız, sevdiğimiz yeni dünyada, Türkiye ne şu, ne bu " Hayat sahasının ", ne şu, ne bu

imparatorluğun, ve ne bu, ne de şu " Büyük saha iktisadiyyat " nın bir parçası yahut mütemmimidir.

Türkiye, sadece cihan içinde müstakil bir memleket ve bütün diğer memleketleridir. elden geldiği kadar mütemmimdir. Yani, yeni dünyanın bir takım yeni tahsislere ve yeni istismar bölgelerine yol açması ne "Milli misak " ile ifade etmiş olduğumuz hayat ve tarih görüşüne, ne de arzumuza uygundu. Ve böyle bir dünyanın her hangi bir tahsis ve istismar hayatına girmeyeceğimiz ve sokmaya kalkışacak olanlar bulunursa bunlara karşı mutat ve malûm kudretimizle mukavemet edeceğimiz muhakkaktır.

" Milli misak "ın ileriye şamil vasıflarını burada keselim. Ve tekrar bugünki insanlığın geçirmekte olduğu buhrana, " Avrupa harbi " ismini vermenin bu suretle, davanın bütün sıklet merkezini Avrupaya nakletmenin isabetli bir görüş ve tasnif olmadığı meselesine avdet edelim.

Arkadaşlar. Öyle sanıyoruz ki, bizzat Türkiye davası üzerinde kısaca yaptığımız tahlil, devrimizin insanlığını, medeniyetlerini bile dedirgin edecek kadar azıtmış ihtilâfların münhasıran Avrupaya ait olmadıklarını göstermiştir. Emin olunuz ki, bu ihtilâflara, ayni insani tecessüs ve heyecanla, Amerikadan da, Çin ve Japonyadan da hülâsa herhangi bir kal'anın herhangi bir noktasında bakabilirsiniz.

Böyle yaparsanız, görüşleriniz, şüphesiz başka başka olacaktır. Görüşleriniz üzerinde her defasında bir başka hareket noktası müessir olacak, fakat nereden bakarsanız bakınız muvasalat noktası hakkında sarih ve kat'i bir hükme varamayacağınızı anlayacaksınızdır.

Demek oluyor ki, dünyanın her noktası, mevcut ihtilâflarla alâkadardır. Fakat kendine göre, kendi menfaatlarına göre alâkadardır. Ve her noktanın arzusu kendi menfaatlarına, ve kendi egpizmine göre bir hal tarzına varmaktır. Böyle bir şey bittabi kabil değildir. Ve bittabi bize kendinivadeder. Fakat kim bilir ne kadar zaman sonra ne kadar fedakârlık ve iztirap bahasına teslim edecek olan bu tarzı, ne kadar şu ve yahut bu milletin ve şu yahut bu menfaat manzumesinin değil de bütün milletlerin yani bütün insanlığın sükûn ve medeniyet ihtiyaçlarına cevap verdiği nisbette gerçek, faydalı ve makbul olacaktır.

Düne kadar, daha doğrusu 1914 e kadar bütün diğer kıt'alar Avrupanın ve Avrupalıların emrine ve hizmetine idi. Hâlâ bugünki ihtilâfları " İkinci Avrupa harbi " diye adlandırmamız, hâlâ bunların siklet merkezini Avrupada farzetmemiz ve meselâ davanın İngiltere ile Almanya arasında başlayarak yine İngiltere ve Almanya arasında hallolacağını sanmamız bundandır.

Halbuki Avrupa, bu üstün rolünden, daha 1914 te istifa etmiştir. Ve bugünü kimin elinde ve hükmü altında bulunuyorsa bulunsun iki yüz küsur milyon nüfusiyle, tek başına geçinmesine imkân yoktur. Diğer kıt'alara eskisi gibi emirler iletmesi ise 1918 den beri imkânsızlaşmıştır. Çünki 1918 den beri, diğer kıt'alar artık Japonya, ve Amerika gibi çok kudretli bünyeler ve İngiltere Dominyonlar gibi zengin ve müstekil parçalar ihtiva etmekte ve Çin Rusya, Türkiye ve bizzat Amerika ve Japonya gibi eskiden Avrupa mamul emtiasına pazar vezifesi görerek bunları bir takım ham maddeler ve gıda maddeleri ile ödeyen memleketler iktisadî istiklâlleridi ya tamamlamış bulunmakta ya tamamlamak üzeredir. Hatta Amerika sanayileşme bahsinde Avrupanın heyeti umumiyesine kafa tutacak bir terakkî merhalesi keydetmiştir.

Binaenaleyh Avrupanın tek başına yahut zorla halledebileceği bir da-

ve yoktur. Bilâkis, en büyük buhranın muhtelif merhaleler kaydederek önce bir takım iktisadî, arkasından içtimaî, ve daha arkasında da siyasî ve hatta beşerî teşebbüslerle Avrupadan patlak vermesi en kuvvetli ve müessir noktanın değil, en hasta ve zayıf noktanın Avrupa olduğunu gösterir. Ne şüpheki ve tıpkı merhum " Reşit Galip „ in dediği gibi Şimdi Avrupa dünyanın hasta adamıdır.

O halde, dünyanın beklediği hal tarzı, Avrupadan dünyaya doğru değil, dünyadan Avrupaya doğru halledilecektir. Eğer bugünki manzara henuz bunu isbata kâfi değilse yani eğer hadiselerin bügünki cereyan tarzı Avrupanın, Mihver delâletile, bir yeni cihan fatihliğine çıkacağını zannettirecek bir şekilde ise, bu, Avrupada hadis olmuş olan infilâkın şiddetindendir.

Fakat biz bu infilâkın henuz başlangıcındayız. Kabul etmek lâzımdır ki yıkılan Avrupanın beraberinde bütün medeniyeti de sürüklemesi, az da olsa ihtimal dahilindedir. Tarihte bu gibi infilâklar olmamış değildir. Ve bütün medeniyetler, bu yüzden yıkılmıştır. Gerçi o esnada hemen her medeniyet ancak, ya bir nehir boyunda yahut bir iç deniz çevresinde kurulmuş olduğundan, beri tarafta yıkılan şeyden diğer taraftakinin haberi olmamış ve bu suretle zarar, mahalli kalmıştır. Bugünki medeniyet, hiç bir suretle mahalli değildir. Bütün arazili cihanşumuldur. Radyo kutusu kıt'aları biribirine kapu komşu kılmıştır. Yalınız sesleri duyurmak itibarile değil, tecessüsleri, endişeleri, zihniyetleri ve davaları, biri birine yakın düşürmek itibarile. .

İşte bunun için, Avrupada ki bir infilâkın bütün medeniyeti beraberinde sürüklemesi, yayıf bir ihtimal dahilindedir. Çünki tabii olan, böyle bir infilâk karşısında diğer kıt'aların bir aksülamel ve nefis müdafaası kabiliyeti göstermesidir. Ancak bir ahsülamel ve nefis müdafaası kabiliyeti belirmediği, takdirdedir ki, Avrupada açılan kahralar yüzünden bütün dünya medeniyetinin " Galopani „ bir veremden ölmesi beklenebilir.

Fakat böyle bir endişeye lüzum yoktur. Çünkü aksülamel ve nefis müdafaa kabiliyeti diğer kıt'aların hemen her birinde hareket halindedir. Hadiseler inkişaf ettikçe bunu daha iyi göreceğiz. Bizzat Avrupalılar ve bunların bugün elebaşılığını yapanlar daha iyi görecek. Ve anlaşılacak ki Avrupanın bu asırdaki, tarihî misyonu artık diğer kıt'alara yeniden tahakküm etmek değil, bunların haklarını kabul etmek, istiklâl hareketlerini hoş görmek ve ileri medeniyet şartlarına geçmelerini kolaylaştırmaktır.

Yani, Avrupa yahut cihan Fatihliğinden vaz geçerek ve üstün ırk ve yahut hâkim millet masallarını terk ederek insanlığı hür ve müstakil ve maddî milletlerin bir neticesi, dünyayı da, azat ülkelerin heyeti mecmuası kabul etmektir.

İnsanlıkla dünyanın hür, müstakil ve müsavi milletlere ait olacağı bir " Utopyo „ bir hayal değildir. Kuvvetin şu sıralarda bazı muvaffakiyetler kaydetmesi, hiç bir zaman hakkın mütemadiyen mağlup edileceğine delâlet edemez. Dikkat ederseniz görürsünüz ki hiç bir devirde kuvvet, bu kadar muvaffakiyet kaydetmediği halde buderece netice, sulh ve istikrar hasreti çekmiştir. Hiç bir devir kuvvetten bu günki kadar nefret etmemiştir. Bu da gösteriyor ki zafer, er geç hakkın olacaktır. Hangi hakkın?.. Ortaya o kadar hak iddia eden varki, çiğnemiş haktan ziyade, hak çiğneyen vardır. Binaenaleyh " Hak „ da kendine bir yeni medlûl ve bir yeni ölçü aramak ihtiyacını duyacaktır. İşte burada, karşımıza yine büyük

" Atatürk „ün büyük eseri çıkmaktadır: " Milli misak „. Yeni ne hak çiğnemak nede hakkını çiğnetmek. Yani tıpkı mahfuz şahıs hukuku gibi mahfuz ve modern milletler hukuku.

Nasıl insan için insan öldürmek yahut köle kullanmak yasak ise, millet için de millet öldürmek yahut köle millet kullanmak yasaktır. Bütün onsekizinci ve ondokuzuncu asırlarda hukuk mevzuatı, cüzden camiaya ve ferten millete giderek hür insandan hür insanlığı yaratmak istemiştir. Muvaffak olamamıştır. Çünkü, insan ile insanlık arasında bir diğer hakikatın durduğunu ve bu hakikatın millet olduğunu görmemiştir.

Türk inkılâbı, tersine bir yol takibederek hür insandan hür millete değil, hür ve müstakil milletten hür insan ve hür ve müstakil milletlerden hür insanlığa gitmet yolunu seçmiş ve göstermiştir.

Arkadaşlar, çeplerinizi yoklayup nüfus çüzdanlarınıza ve bilhassa pasaportlarınıza bakınız. Bu kâğıtlar sizlere hür ve müstakil bir devletin alâkadar dairesi tarafından verildiği içindir ki sizler hür birer insansınız. Milliyette, kültürde, ve iktisadiyyatta ne kadar müstakil olursa siz de memleketinizde ve dünyada o nispette hürsünüz.

Buna mukabil. hürriyeti ve istiklâli insana va ferde göre biçen ferdiyetçi Fransız inkılâbı, neticede öyle bir Fransız yaratmıştır ki, bu Fransız günün birinde milletini ve vatanını müdafaa etmeye kendi canını ve kendi malını kurtarmayı tercih etmiştir.

Şimdi bu Fransızlara bakabilirsiniz: Memleketin esareti bir yana, fakat acaba kendi ferdi hüriyetinden dahi bir iz kalmış mıdır? . Demek ki, devirlerin üzerinden, " Atatürk „ muasır insanlığın davasını bermutat çok iyi görmüş, ve Türk insafının hüriyetini, Türk vatanının ve Türk milletinin hüriyeti ve istiklâli ile takyit etmiş.

Binaenaleyh cihan ne istikamette giderse gitsin. " Milli misak „ bütün insanlık tarihinde bir dönüm noktasıdır, derken görüyoruz ki, mübalâga etmemişim. Bize milli kurtuluş mücadelemizi zaferle bitirmek kudretini veren " Milli misak „ ın ihtiva etmekte olduğu sarsılmaz ve küçültülmez hak ölçüsüdür. Keza Lozan " Milli misak „ ın beynelmilel bir tasdiğinden başka bir şey değildir. Cümhuriyet hükûmetinin teessüsünden beri takip etmiş olduğu dış politika, manasını ve felsefesini yine " Milli misak „ tan almıştır.

Bugünkü politikamız, bütün taahhütlerini " Milli misak „ a göre hesablamıştır.

Neden bizim yaptığımızı diğer milletler de yapamasın? Neden bizim için mücadelemizin ilk günlerinden beri hakikat olan bir şey diğer milletler ve dünya için bir hayal olsun?

Binaenaleyh inanmamız lâzımdır ki Türk milleti ne kendine bir rejim seçmek, nede yeni dünyanın ne şekilde olacağı bahsinde asla idhalât yapmak mecburiyetinde diğildir. Türk milleti, haklıyı ve doğruyu görüp tatbik etmek bahsinde cihanın bugünkü ihtilaçlarına takaddüm etmiştir. Davamızın büyüklüğü bundadır. Bu ölçüde bir davayı kendine mal edebilmiş bir millet, cihan hadiseleri ne şekilde cereyan ederse etsin, ne kendinden ne de bu dava uğruna saçlarını ağartmış olan büyük Şefinden şüphe etmemelidir. Hiç bir kuvvet böyle bir milleti, yolundan alıkoyup istiklâlinden ve bilhassa fikrî istiklâlinden mahrum edemez. .

SON

Çiçeklerin Budanması

Yazan : Rasim Ekmen

Budama: Luzumsuz dalların kesilmesi, enerji sarfiyatının kontrolü ve isteyimize uygun şeklin muhafazası için faydasız dalcıkların kesilmesindendir.

Çiçekleri çiçek gibi yapmak, nefasetini en yüksek raddeye çıkarmak lâyık olduğu şerefi varlığında bütün toplamak gerek...

Budamanın çiçek varlığındaki değeri; budanmış ve budanmamış iki çiçek fidanı arasındaki fark kadar mühimdir. Eğer çiçek fidanlarını şekillendirmek ve saadet içinde, sıhatlı kalmaları arzu ediyorsak yaşayışlarına hayatımız kadar itina göstererek, budama ile müdahale etmek; şekil ue hareketlerinde husule gelecek değişiklikle daha çok sevindirilmiş olurlar. Çiçek fidanlarının güzel bir şekilde, ve nefis çiçeklerini vermesi, gürbüz sıhhatli ve canlı kalması, dipdiri bünyesinde toplanacak harikulade güzellik bilgili bir çiçek bakımı ve budamasile tezahür eder.

Budamanın çiçek fidancılığındaki veri çok önemlidir. Değerini tebarüz ettirebilmek; bir az aşağıda izah edileceği gibi, faidesini göz önünde bulundurmak kâfidir. Fakat yeterki bu husus için merakımızı çiçek budamasına sürükliyecek kadar arttırmakta ileri gidelim. O zaman sarfedilen gayretlerin eşsiz semereleri gül, yasemin, kanarya gülü ve japon anvai gibi bir çiçek ağaçcığının bünyesinde, fevkalâde güzelliğin azametile toplanır. Hususile bir de çiçeklerin güzellik sembölü olduğunu düşünürsek... Bu gayretimjbir az daha ileri gitmesi lâzım gelir.

Budama fidanda muntazam bir biçim, hususi bir şekil doğurur. Bu şekilde çiçek fidanını olduğndan daha çok zarifleftirir.

Budamamış, keudi haline bırakılan bir çiçek fidanı karmakarışık alelâde bir çalı manzarası şeklini alır. Ve şekil itibarile çok biçimsiz görülür. Bu vaziyet onu değerinden kaybettirir. Fidan üzerinde bir çok dalların gelişi güzel büyümesi; kendi hallerine dallanmaları, yok yere fidan enerjisinin kaybolması demektir. Enerji tasarrufu ve tanzim çiçek fidanında budamayi icap ettirir. Teknik ve bilgili bir budama çiçeğin en ince hususiyetlerini meydana kor.

BUDAMANIN FİDESİ :

1 — Çiçek fidanına, kabiliyet ve istidadile mütenasip en muvafık şekil temin eder.

2 — Fidan dalları arasında bol hava, güneş ve hararetle çiçek fidanının verimini çoğalttığı gibi, çiçeklerin de nefasetini son derece arttırır.

3 — Çiçek fidanının her sene muntazaman çiçeklenmesine yardım eder.

4 — Fidan dalları arasında öz suyun müsavi bir şekilde taksimini mümkün kılar, dolayisile fidanı gürbüz, enerjik bir şekilde büyüyor.

5 — Fidanın; kök, tac ve yaprakları, öz olarak bütün kısımları arasında muvazenet temin ederek neşvünemasını sistemleşir.

6 — Nihayet budama sayesinde daima kuvvetli bulunan çiçek fidanı, hastalıklara karşı da mukavemeti artar.

Budamanın faidesini kısaca izah ettikten sonra şimdide budama nevileri, şekilleri, genel kaideleri ve hususiyetlerini izaha çalışalım.

BUDAMA İKİ NEVİDİR.

A — Kuru budamalar.

B — Yeşil budamalar.

Kuru budama: Fidana öz suyun harekâtı durgun bulunduğu sıralarda, Sonbahardan İlkbahara kadar yapılabilir. Yalnız budama esnasında havanın donsuz ve karsız bulunması şarttır. "İklim pek şiddetli bulunmayan ve kışları mülayim geçen yerlerde Sonbaharda fidanlar yapraklarını döktükten sonra korkusuzca budama yapılabilir. Aksi halde kışları şiddetli bulunan ve don tehlikesinden korkulan yerlerde, Sonbaharda hiç bir zaman budama yapmak doğru değildir. Yoksa fidanlarımızı dondurmuş oluruz.

Don tehlikesi olan yerlerde budamayı daima İlkbaharda yapmalıdır.

Çiçek fidanlarının cinsleri, neşvünemasi, yaşayişi, şekli ve bünyeleri ayrı ayrı bulunması dolayisiyle, muhtelif şekillerde budamayi icap ettiriyor. Bu sebeple bizde burada, budamayi üç kısma ayırarak mütalaa edelim.

1 — Uzun budama: 6 ilâ 10 göz üzerinden yapılır. Çok kuvvetli büyüyen fidanlarda tatbik edilir. Sarılıcı güller ve melez çay güllerinde olduğu gibi.

2 — Kısa budama: 2 ilâ 5 gün üzerinden yapılır. Pek kuvvetli neşvünema etmiyen çiçek ağaççıklarında tatbik edilir. Yüksek

boylu ve bodur güller de olduğu gibi..

3 — Karışık budama: Ne çok kuvvetli ve nede okadar durgun olmayan çiçek fidanlarında tatbik edilir. Bu usulde bir kısım dallar uzun ve diğer bir kısmı da kısa budanır.

Budama için; bir budama makası, testere ve bir serpete ihtiyaç vardır. Bu saydığımız aletlerle budamayi her sene tekrar etmelidir. Parmak kalınlığındaki dallar makasla, daha kalın olanlar testere ile kesmelidir. Testere ile kesilen dallar muhakkak surette serpetle perdahlanarak macun sürülmelidir.

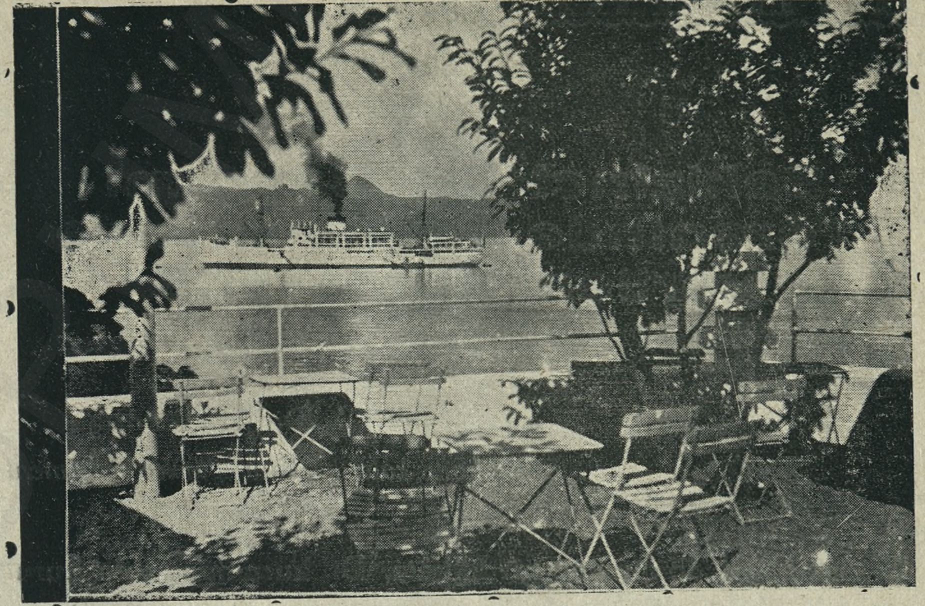
Budama esnasında bilhassa dikkat edilmesi lâzım gelen bir nokta fidan üzerinde katiyyen tırnak kesdiği kuruduğu gibi fidanın ölümüne sebep olur.

Budamanın muhakemeli bir şekilde yapılması, fidan kuvveti, şekli ve bulunduğu vaziyeti göz önünde bulundurarak ameliyatı o şekilde yapmalıdırki hiç bir dalını sebepsiz olarak kesmemelidir. Sebepsiz bir dalın kesilmesi belki çiçek fidanının şeklinin bozulmasına ve ilerdeki vaziyetine engel teşkil edebilir.

Budamaya şu şekilde başlamalıdır? Kurumuş, her hangi bir sebeple hastalanmış, şekli bozan, pek sık ve birbirine girift dalların kesilmesile işe başlamalıdır. Hele lüzumsuz obur ve biçlerin her an kesilmesi, yokedilmesi icap eder.

Yeşil budama: Çiçeğin yapraklı, yeşermiş bulunduğu yazın yapılan bir budama nevidir. Bu da esas itibarile uc alma ve konca almadan ibarettir. Uc alma: Çiçek dalları uclarının budama makasile bir kısmının kesilmesi demektir. Bu suretle çiçek dallarının daha kuvvetli büyümesi temin edilir. Bu, ayni zamanda çiçeğin daha çok dallanmasına ve daha çok çiçek vermesine de yardım eder. Uc almanın kaçıncı boğum ve ne miktar kesilmesi gerekeceğini hemen kestirip atmak doğru olamaz. Ancak çiçeğin cinsi ve bulunduğu vaziyeti, neşvünemasını dıkkat gözüne almak kerek. Yalnız karanfillerde vaziyete göre 3-4 ve nihayet beşinci boğum üzerine kadar uc makasla kesilebilir. Bazen bir kaç defa uc almak icap edebilir. Netekim yine karanfillerde olduğu gibi... Karanfillerde uc alma cinslerine göre en az bir ve en çok da üç defa olmak üzere ameliyat tekrar edilebilir.

Gonca alma: Bir çok çiçek elde etmektense, bir kaç çiçeğe muadil ve nefaset itibarile çok daha güzel, iri çiçekler elde etmek maksadile yapılır. Şöyleki: Bir dalın tepesindeki bulunan toplu goncaların en iyi teşekkül etmiş olması bırakup, pitişik olanları, ayni dalın alt koltuklarından süren goncaları kopararak tek dala tek çiçek hasretmek bütün kuvvetin ve en ince husuisyetlerin bir çiçek üzerinde toplanması imkânı verilir. Bu suretle elde

Giresun Parkından bir köşe

edilen çiçekler gonca alma ameliyatına tutulmamış çiçeklere nazaran hem iri ve hemde kat kat üstün bir güzellikite bulunur. Ayni zamanda çiçekler daha dayanıklı ve dolgun olurlar.

Uc ve gonca alma karanfil, krizantem ve yaldız gibi çiçeklerde tatbik etmek her daim için pek faidelidir.

Çiçek ve çiçek fidanlarının, çiçekleri açtıktan sonra eğer tohom toplamak istemiyorsa, çiçek dökülmiye başladığı zaman hemen sapından kesmek icapeder. Bu suretle hem fidanın yok yere kuvvet sarfının önüne geçilmiş ve hemde çiçeğin ayibi örtülmüş olur. Bilhassa güllerde pu hususa önem vermelidir.

Rasim Ekmen

Cumhuriyet:

Ulusa saadet,

Vatana Servet

Tarihe şeref verdi.

DİL BAYRAMI

Sekizinci Dil Bayramı Töreninde Halkevimizde verilen Konferans

Söyliyen : Saffet Tunay

Kütüphane kolu başkanı Türkce öğretmeni

Sekizinci yıl dönümüne girdiğimiz, Dil kurumunun ilk kurultayı arsı ulusal bir görünüşte kıymet taşıyan, en aziz varlığımızın remzi ve özü olan (TÜRK DİLİ) nin bir nevi Erzurum kongrası demekti. Evet, bu; TÜRK DİLİ nin, İstiklâlini ilân edişi. Bu kurultayın birde marşı vardı.

ULUS'un zekâsı selikasıyle yuğurulup rüşeym halinde doğum yuvasında beliren ve canlılık kazanan öz dil cereyanı, (TÜRK DİLİ KURULTAYI) nı açarak hayat alanına çıkaran ATAtürk oldu, göbeğini o kesti, adını o koydu ülkü arkadaşlarına bıraktı.

Bu gün milli şefin koruyucu genel başkanlığında yaşamakta olan dil kurumu; eşi ve benzeri olan Türk tarih kurumıyle eşlenerek tek bir kuru olacak, bu mutlu birleşmeden özlediğimiz (Türk Akademyası) doğacaktır, cihan akademyalarının zaten ilk kuruluşlarında en başlı konuları dil, lügat ve tarih olmuştur. İşte bizim akademyamıza da bu iki mevzu temel olmuş demektir. Bütün İlim şubelerini kavrıyacak bir Kelime zenginliğiyle dilimize lâyık olduğu yükselişi verecek değerde şimdiden onun eserlerinde görmeğe başladık. Başka yurtlarda doğmuş akademyaların hepsinden daha köklü ve daha modern bir ilham ile çalışmaya koyulmuş olan Türk dili kurumu asırlık akademyaların gıptasını çekmiştir.

Mesela: İngilteredeki heceyi islah cemiyeti İngiliz imlasına mantıklı kurallar koymak maksadıyle uzun zamandanberi çalışmakta ise de buna muvaffak olmaktan hezüz çok uzaktır. Yeni Türk harflerinin kabulü dolayısiyle bir de imlânın mantıkileşmesi yoluna girildiğinden ötürü bu cemiyet Atatürke tebrik eden bir telğraf çekmiş ve kendi başarısızlık yüksündüğünü bildirmişti. Bizde imla meselesi has isimlerden gayrisini tam bir inzibat altına

almış bulunuyor. Ve pek yakında baskıdan çıkacağı müjdelenen yeni imla kılavuzu hiç bir münakaşaya meydan vermiyecek şekilde işi kökünden hal etmiş bulunuyor. Dilimizin zenginleşmesi ilim mefhumlarını karşılayabilecek genişlik kazanması gerekliğine dair bir misal vermek pek yerinde döşer: İşte mesela: Fransızcadaki (Verite, Realite) kelimelerinin her ikisi de dilimizde (hakikat) kelimesile karşılanıyor. Gerçi felsefede ilkine hakikat-i mahza, öbürüne hakikat-i maddiye içtimayihayatta ise birine hakikat öbürüne karşılık şeeniyet denilmeye başlamış ve Türkçede her ikisinin tam karşılığı bütün inceliğiyle belirtilebilmiş değildi.

Bir ilim dilinin yaratılması ve bunun halk dili dediğimiz konuşma diline hiç yabancı düşmemesi demokrasi davamız için, öz milliyet davamız için çok gerekli idi. Bu ayni zamanda şiir diline tesirini gösterecek, duygu aleminin derinliğini ifade edebilecekti. Genel seviyenin yükseliş davası yüksek mefhumların yazı diline geçmesi 1908 inkılâbından beri gerçi revaçta idi. Türk yurdu, Bilgi derneği adındaki öz Türkçe ve öz dil ve milli tarih kaygusunu güden bu mecmualarda bu fikirler yer alıyordu. Ve bunlardan başta gelen imzaları burada saymak kadir biliş borcu olur.

Ziya gökalp, Mehmet Emin Yurdakul, Hamdullah Suphi, Ahmet Ağaoğlu, Ahmet Hikmet, Halide edip, Aka Gündüz, Necip Asım, Velet çelebi izbudak, Ahmet Rasim, Ali Rıza Seyfi, İkdamcı Cevdet.

Garp kültürünün bu millî cereyana yardımcı büyük rolü olacağını kabul eden Abdullah Cevdet, Cenap Şahabettin, Hüseyin Cahit yalçın, Necip Asım, İsmail Müştak, muhittin Birgen, Celal Nuri, (Larus) adlı Fransız diksiyonerini Türkçeye çevirmek, o arada geçen bütün kelimelerin karşılığını bulmak veya Türk gremerine göre yaratmak fıkrini öne sürüyorlardı. Ve Türk yurdundaki yazıcılara karşılık imlâ disiplini için lâtin harflerinin kabulünü teklif ediyorlardı.

Bu iki gurubun başlangıç noktaları zıt olmakla beraber gene bir noktada birleşiyorlardı ki oda zengin ve özlü bir dil kazanmak dileği idi.

Fakat bunun için Türkçe gremerini ne Arap ne Fıransız metodunu örnek tutarak değil de büsbütün yeni bir görüşle iyice tetkik ve tedvin etmek lâzım olduğuna inanmışlar bu tetkiklerin tam olması için de tarihe karışmış vesikaların, ve eski metinler üzerinde araştırmaların yapılması gerekli düşüyordu. Bu cümleden olarak bazı eski metinler neşredildi: (1 — Necip Asım beyin uygur alfabesi 2 — Divanı lügatüttürk tercümesi. 3 — Mustafa Rahminin Temür ve Tüzükâtı 4 — Dede korkut hikâyeleri 5 — Kadı Bürhanettin divanı 6 — Mahmut Gülşehri nin Bostan tercümesi gibi. .)

Ancak; bu [metinlerden elde edilen öz Türkçe kelime ve mefhumların hayata geçmesi için edebî çeşnide yazılara da girmesi lâzımdı. Halbuki edebiyat alânı lisanı gittikçe sadeleştiriyor fakat ayıklama ve özleştirme örneğini vermiyordu. Yeni şairlerin dili en içten duygularını bu kelimelerle söyleyecek kadar onu benimsemiş olmalıydılar. Bunları yanlış kullanmamak da gözetilecek ayrı bir nokta idi. İşte asıl güçlük de burada idi. Bunu yapabilmek için sezgisi kuvvetli, samimi, ateşli, dahî denilebilecek bir şaire ihtiyaç vardı. Bu değerde millî şair doğmamıştı. Hele okul, ilim, hukuk âlemi ve bürolar, gazeteler asıl genel hayatı idare eden resmî, yarı resmi müesseselerin kılı kıpırdamıyordu. O zamana kadar ilim adamlarının filolokların ferdi merak sevkiyle kendi bütçelerinden giriştikleri masraflarla yürütülüp gelen bu fikir akınını devlete maledip verimini de devletin demokrat rejim davası lehine yardımcı tutmak hele bu işi şuurlandırmak kaygusuna işte bu yıl dönümünü kutladığımız, bu dil kurumu dilmaç oldu.

Okullarda kullanılan yalnış Osmanlıca kelimelere bir kaç örnek:

(Teneffüs, küreyi mücesseme - zaten küre mücessem olmazmı?) ehram, ipka kalmak namevcut- (yok) demek varken (Var değil) manasına -

Gazğte dilinde kullanılan yanlış Osmanlıca kelimeler: (Şuunatı dahiliyye, istihbaratımıza atfen bu vak'anın ceryan ettiği yerde vak'a akarmı hiç?)

(İcabı ledel müzakere , tarafeyinin müddeayatı varit görülmediği cihetle ceraimi mükerrere eshabından olan - kelimelerine birer birer karşılık bularak tercüme edecek olsak ne mana çıkar.

Şiir dilinde halktan uzak bir millî şiir iddiasiyle yazılmış Mithat Cemal' in şu mısralarını dinleyiniz:

Fevkinde uçarken o neşibin, bu firazın
En şanlı hükûmdâr - ı huruşanına arzın
Tek bir nazarım berk - ı inayet ti, keremdi
İklili hediyemdi, ekalimi hibemdi

İşte bu sun'iliklerden kurtularak genel hayatımıza öz dili hakim kılmak, millî şuur bağını kuvvetlendirmek yolunda dil kurumunun başardığı işleri sayıp sıralamaya başlayım.

1 — Halk dilinde dolaşan kitap diline geçmemiş kelimeleri derlemek.

2 — Eski metinlerden alınma öz Türkçe kelimeleri kavralıyan bir tarama dergisi çıkarmak.

3 — Osmanlı lügatını tercüme yoluyle karşılık kılavuzu çıkarmak.

4 — Filoloji yi Lengistik (Mukayeseli diller bilgisi) verintilerinin ışığı altında genişletmek ve böylece Türkçenin dil tasnifinde menşe ve soyunu görmek (Güneş dil teorisi işte bu verimli emeklerin mahsulüdür. ve Cihan dilleri üzerinde Türkçenin ne büyük tesiri olduğunu isbata yaramıştır.) bakınız ötedenberi arapça bildiğimiz cümle, celp, bereket, haraket kelimeleri Türkçeden geçmiş olup asılları cümelemek, çelmek, vermek manasına genlen bermek mastarından, hareket kelimeside harlı gidiş manasına dırlar. Nayim Hazım onat bu çığırda Türk dili belletenine uzun bir seri makale yazmaktadır.

Kudat Kubulik, Süleyman efendi lükati Yahut Türkçesi lügatı, Orhun abidelesi, Radlofun büyük Türkçe lügatı, Divan lügati Türk'ün yeniden incelenerek basılışı, genel dil bilgisi üzerine ve eski Türk yazılarına dair muhtelif kitaplar, Türk sentaksı üzerine anketler, ilim kelimeleri demek olan Terimler hep dil kurumunun kıymetli emeklerinin mahsulleridir.

Bu büyük ve güzel işte emek veren sayın başları anmama müsaade ediniz. Samih Rifat Ataseven, Celal Sahir, Besim Atalay, İsak Refet Işıtman, Hikmet Bayur, Hasan Ali Yücel, Ahmet Cevat Emre, Abdulkadir İnan, Zeki Velidi, Hamit Zübeyr Koşay, Akçoraoğlu Yusuf. Türk dilinin zenginliğini ve bu emekler neticesinde en ince mefumları ifadeye yeter kıymet aldığını isbat etmek üzere artık cihan şaheserlerinin tersemesine başlamak üzere bir terceme mecmuası çıkarılmakta bulunuyor. Ve Cenap Şahabettinin teklifine göre hazırlanmış olanla Larûs'e karşılık Türkçe lûgat baskıdan çıkmak üzeredir.

Şimdi kendi payıma bir eski dilci sıfatıyle kuruma sunmak istediğim dileklerimi sıralayım:

1 — Garp dillerinden durmamaca akın eden kelimelerin önüne geçmek üzere hemen bunlara ait bir (Karşılık kılavuzu) çıkarılıp bu kelimelerin yerine yabancı kelimelerin kullanılmaması hakkında sıkı bir propagandaya geçilmesi.

2 — Türkçe gramer ve sentaksı üzerine bir küçük okul kitabı basılması.

3 — Türk dilleri mukayeseli gremerinin bitmesine en önce himmet etmek.

4 — Etimolojik bir Türk lügatinin basılması

5 — Bir sinoptik lügatin basılması

6 — Eski millî şahaserlerin bu günki şivesiyle ve yeni Türk harf-

Maniler hakkında birkaç söz

Yazan : Osman Turgut Damirli

Tirebolu manilerini elde etmek için, kendisine müracaat ettiğim kimseler; bunları bana söz olarak değil türkü şeklinde söylemeyi tercih ettiler. Böylece daha kolay ve daha tamam olarak söylediklerini gördüm. Mani esasen bir türküdür. Fakat hemen ilâve edelim ki: maniler başka şarkı ve türküler gibi yalnız, ve maksatsız da söylenmezler.

Mani söylemek için evvelâ müsait bir yer lâzımdır. Ayni zamanda bir çokta mani bilmek icap eder. Maniler ekseriya genç nişanlılar, yahutta biribirini seven çiftler üzerine söylenir. Bu gençler orada hazır bulunanların yakınen bildikleri gençler arasından seçilir,

Manileşecek olan iki kişiden biri bu nişanlı veya sevişen gençleri seçer. Diğeri ise kıza ve oğlana aid olmak üzere iki mani söyler. Maniler bitince tutulan gençler söylenir, artık oradakiler söylenen manilerle gençler arasında münasebetler aranır. İyi ve fena tarafları konuşulur, söz sözü açar saatlarca bu manileşmeler devam eder... Gelecek yazımızda gelin güvey manileri ve manileşmede söylenen belli başlı Tirebolu manilerine aid bir örnek vermeğe çalışacağız.

Tirebolu Manileri (2)

Canı benim öz benim
Kan ağlıyor gözlerim
Hangi yoldan geçerse
Yari ordan gözlerim.

§

Mavi işlik mor düğme
Gene düştün gönlüme
Her gönlüme düşende
Kan iner yüreğime

§

Elma koydum sepede
Yari gördüm tepede
Öyle bir yar sevdimki
Şan olsun memlekete.

leriyle yeniden bastırtılması.....

İşte sayın dinleyiciler Dil kurumunun parlak başarılarıyle ümit dolu istikbali hakkında sözlerim bundan ibarettir.

Bütün dil severlerin himmeti bol olsun...

Fırın üstünde kürek
Gene ah çekti yürek
Her derde dayanansın
Bunada dayan yürek.

§

Rafta bal var kaynana
Ne hor baktın sen bana
Ah kocamın anası
Hiç durmiyor çenesi.

§

Fındık fıstık olurmu
Samanı yastık olurmu
Yar gurbete gidende
Böyle dosluk olurmu.

§

Elmas yüzük dal parmak
Muradım seni almak
Her yiğidin hakkımı
Memleketten kız almak.

§

Şu taşı kaldırsalar
Yılanı öldürseler
Kuş kadarcık canımı
Müjdeciye verseler.

§

Bahçenizde biberim
Ben ablamdan dilberim.
Sıkılma nazlı yarim
Geldim ise giderim.

§

Kaleden indim ancak
Elimde yeşil sancak
Ne kız oldum ne gelin
Ateşe düştüm ancak

§

Mendilimin uçları
Çıkamam yokuşları
Yarime selâm eyle
Yedi dağın kuşları.

§

Entarisi üç nişan
Delidir aşka düşen
Bu aşkın sevdası çok
Nafile dile düşen.

§

Ağaçta hurmamısın
Gergefte sırmamısın
Sen orada ben burda
Ah çekip durmamısın

§

Al elmanın hasını
Sil gönlümün pasını
Eller seçti ben aldım
Yiğitlerin hasını.

§

Dereler akmak ister
Gül yüzün yaşmak ister
Bu benim garip gönlüm
Yare kavuşmak ister.

§

Ateşim var külüm yok
Bülbül oldum dilim yok
Yarim gitti gideli
Ağlamadık günüm yok.

§

Kaleden atma beni
Çamura katma beni
İki güzel görünce
Kaldırıp atma beni

§

Hırka giyer pikeden
Belli eder giymeden
Beni verem edecek
Onbeşine girmeden.

§

Bahçede kiraz dalı
Altında yeşil halı
Kavuştur ikimizi
Ya Muhammet ya Ali

§

Mani demeğe geldim
Yoğurt yemeğe geldim
Meramım yoğurt değil
Yari görmeğe geldim.

Tasa koydum yoğurdu
Bizde yesek nolurdu
Ayrılık günü geldi
Ayrılmasak nolurdu.

§

Manici başımısın
Cevahir taşımısın
Sana bir mani yazsam
Cebinde taşırmısın.

§

Elimde sarı kâğıt
Ağlarım saat saat
Gelin geri gidermi
Otursak rahat rahat.

§

Mektüp yazdım bilesin
Okuyupta gülesin
Bu mektübun üstüne
Durmayupta gelesin

§

Kara kara kazanlar
Kara yazı yazanlar
Cennet yüzü görmesin
Aramızı bozanlar.

Sarı kavun dilimi
Ben yütürdüm gülümü
Eller yarim dedikce
Ben ararım ölümü.

§

Evimin önü iğde
Sen koydun beni derde
Aç kapıyı nazlı yarim
Saatler geldi dörde.

§

Karpuz kestim yiyen yok
Halin nedir diyen yok
Ben yarime kavuştum
Gözün aydın diyen yok

§

Dağlarda olur tilki
Hanım anesinin ilki
Aç kapıyı küçük hanım
Saatler vurdu iki

§

Kaş kara kiprik ince
Duramam görmeyince
Karşıdan kâr etmiyor
Yanıma gelmeyince.

O. Turgut Damirli

KÖY DE BAYRAM

Köy Tetkikleri :

BOZTEKKE KÖYÜ

Yazan : Rahmi Korkut Öğütcü

(Geçen sayıdaki Ekonomi durumunun sonu)

FINDIK ÜRÜNÜ :

Bu köyün fındığı, ortalama bir hesapla senevi (5000) kantar tahmin olunur. Bol fındık olduğu zamanlarda (8000) kantar'a kadar çıktığı görülmüştür. [.·.]

Fakat her seneki Piyasa biribirini tutmadığından ve bazı yıllarda olduğu gibi yok bahasına satış yapıldığından bu mahsulden elde edilen para köylünün ihtiyacile denk gelmiyor. Tarım bakımından da söylediğimiz gibi mısır hasılatında yedi ay yetişmeyince köylünün geçinmesi darlaşıyor. güçleşiyor.

Hayvan beslemeden elde edilen kazançları ise cüz'idir. Şu halde köylü senenin iki ayını borçlanmak suretile geçinir. Fantaziye rağbet etme yen bu halkın ekonomiye riayet sayesinde çok da borçlu olduğu görülmez. Çünkü erkekli kadınlı çalışmak mecburiyetinde kaldıklarından ve bir çok sebze yetiştirdiklerinden odun, sebze ve meyve satmakla maddî eksiklerini telâfi ederler.

Bu köyün sahil kısımlarında havanın ve suyun yarayışlı olmamasından dolayı buralara ev kurup oturmak adet olmamıştır. Sahilde de kayık limanı olacak derecede bir köy bulunmadığından köy halkından balıkçılık ve kayıkçılıkla ünsiyet peyda etmiş kimseler yoktur. Son seneler içinde sahil boyları şenelmiş Ev, kahve, dükkân yapılmıştır.

NAKIL VASITALARI ve YOLLAR:

Köyün nakil vasıtası at, eşek ve katırdır. Yalnız Giresun'dan Güre deresine kadar olan (5) kilometrelik yol üzerinde otomobil işler. Bulancağa giden bu yoldan halk istifade edemez. Çünkü köye vurulan yeni şosa henüz ikmal edilmemiştir. Onun için at ve katır beslemek mecburiyeti vardır. Yeni açılan yol 4,5 kilometre kadar olup toprak düzeltmesi ve şose tertibatı alınmamıştır. Köy içindeki mahalle yolları taşla döşenmişsede pek dardır.

SAN'AT VE TİCARET :

Köyde güzel iş yapan marangoz-dülger, taşçı ve demirçi esnafı bulunur. Fakat bunlar içinde bedii eserler meydana getirecek üsdatlar yoktur. Köyce mahalli inşaatı yapabilirler. Bunların bir kısmı Giresun'da dükkân açıp çalışmakta, bir kısmı da ayak üzeri iş bulmaktadır. .

SAĞLIK DURUMU :

Köyün sahil kısmındaki araziye [Kazlar düzü] denir. (1) Bu havali ve Güre deresi içerileri havaca bozuk sayılır. . Son zamanlarda o civardaki bataklık, sazlık kalktı. Oralar da iyileşti. . Yüksek kısımların havası yayla gibi saf ve temizdir.

Evler : İnşaat bakımından sıhhidir, Fakat Ahırların evler altında bulunması, halâ üzerlerinin açık olmasıhem kanuna mugayir, hem de zararlı ve mahzurludur,

Sular : Pınar suları da, kuyu suları da içimli ve yarayicidir. Onun için halk gürbüz ve dinçdir. . Dişleri tamam doksanlık yüzlük kadın ve erkekler çoktur. . Bununla beraber büyüklerde, küçüklerde solucan ve şerit hastalıkları görülür. Salgın hastalıklar ârızî dir. Bulaşici hastalıklar da kaydedemez.

Hastalık vukuunda Doktora muracaat edilir üfürükçülüğün kıymeti kalmamıştır. Fakat dindarlıklarını muhafazaya çalışırlar. Ve tekke sahiplerinhüamet ederler. . Çünkü oturdukları toprak onların vakfındandır. . Buna, tarihî durumlarda temas edilecekdir:

KÜLTÜR DURUMU:

Rumî " 1324 „ miladî " 1911 „ yılına kadar köyderesmi ilk okul yoktu. O sene Trabzon ve mülhakatında açılan okullar meyanında Boztekke'de üç sınıflı bir ilk okul açılmıştır. . Bu mektepten beş sınıflı teşkilâta göre mezun olanlara tesadüf edilemiyor. . Tahsilini ikmal için Giresun'a gelip " Rüşdiye „ mektebinden mezun olanlar ve daha sonraları Lise ve yüksek okulları ikmal edip buğün hükûmet hizmetinde bulunanlar mevcuddur. .

Köyün bir de meşhur medresesvardı. . Medreselerin ilgasına değin faaliyeti görülüyordu. Fakat müdavimelerinden hiç birisi faydalı bir uzuv olamamıştır. .

Halk, maarifsever insanlar olmakla beraber " 1935 „ senesine kadar Tekkenin konuk odası okul binasıdır. Yapılan küçük bir teşvik neticesi olarak o ders yılı tatilinde işe başlanarak asri bir köy mektebi inşa edilmiş ve bir ilk okulda bulunması muktezi bütün ders levazımı temin edilmiştir. . Şimdi, eski Medrese arsası üzerinde Cümhuriyet okulunun şerefli bayrağı dalgalanıyor. .

Okula devamlı talebe mevcudu kız, erkek, " 120 „ den fazladır. Bu mevcudun " 70 „ kadarı Boztetkeye aiddir. Mütebakisi Alınca, Darı köyü ile civar köylerden gelmektedir. .

Köylerin dağınık ve okul merkezine uzaklığı yüzünden kız çocuklarının devamı noksan görülmektedir. . Tahsil çağındaki çocuk mevcudu " 210 „ dur. . Cumhuriyetten önce köyde okur yazar mıktarı okula devam edenlere munhasırdı. Yeni Türk harflerinin kabulünden sonra "25 „ i kadın ve " 300 „ erkek olmak üzere " 325 „ ve belki daha fazladır. . Bu mikdara, Alınc, Boztekke Darı köyleri dahil değildir. .

Okul civarında ziraat, Tavukculuk arıcılık gibi önemli işleri yapacak kadar boş yer vardır. Bunlardan istifade etmek mümkündür. Ancak, öğretmeni tek olan bu okula bir, iki öğretmen daha ilâve edilirse ki: Bu cihet, nazarı dikkata alınmışdır. Arzu edilen gayeye ulaşmak pek kolay olacktır. .

TARİHÎ DURUM :

Bu köyün hangi tarihte kurulduğunu köyce bilenler yoktur. . Yalnız ilk kuruluşta yedi hane olduğunu rivayet ederler. .

Osmanlı tarihinin kaydettiği veçhile Trabzon, Giresun ve havalisi Fatih Mehmet tarafından zabt ve istilâ olunmuş. Fakat asıl iğmar ve ihya Yavuz Selim zamanında başlamış olduğuna göre Giresun köyleri de bu tarihlerde kurulmuş olduğu anlaşılmaktadır. .

Bu köyde Cenevizlere, Bizanslara âit hiç bir esere tesadüf edilmemiştir. Eskidenberi Türk iklimi, Türk yurdu olarak kalan Anadolunun bu köyü için şöyle bir rivayet vardır. Hatta bu cümle Giresun için de tarihi bir vesika olabilir. . Cümle şudur;

(Şu tepeyi Alınca şu kaleye giresin) buradaki rivayet de şudur.

[Ayvasıl: Ayavasil] de Dikmen tepesinde Rumlar hakim imiş. Çamur ali oğulları denilen kahraman bir zümre Aya vasili zabtettikden sonra Boztekke sahili yolu ile Giresun kalesine hücum etmişler ve " Şu tepeyi alınca şu kaleye giresin „ demişler. Ve Alınca tepesinden aşarak (Çitlak kale) içinden geçip Giresun kelesini elde etmişler. .

Alınca'nın önündeki düzlükte de epiyce muharebe etmişler. Şimdiki tayyare düzü dediğimiz bu yare ötedenberi Kazlar düzü derler. Fakat Boztekkeli (Ayar oğlu Süleyman yıldırım)ın ifadesine göre bu düzlük kazlar düzü değil. (GAZİLER) düzüdür. . Bu rivayet akla uygun geliyor. Çünkü Alınca tepelerinden birisinde (HSAN DFDE) isminde bir Türk kahramanının mezarı vardır, ziyaret edilir. (Sakallı dağı) denilen bir kahrımanın adını taşımaktadır. Coğrafî durumda söylediğimiz veçhile (Cafar dağı) : (Cafer) dağı da ihtimal ki böyle bir albın ismine alem olmuştur... Bu bahis içinde şunuda hatırlamak lâzımdır. Giresun gazhanesinin yanında kumluk içinde bir gazi daha yatıyor. Adı, (Paşa dede) dir.

Burasını da tekin sayarlar. Bundan başka Giresun'un bir mahallesi demek olan (Seldeğirmeni) köyü başında (Kılıççı şıh) diye bir adamın yattığını eşidiyoruz. Boztekkenin asıl tarihine girişmek için bu kahrıman türk şehitlerinin isimlerini sıralamağa lüzum hasıl oluyor. .

Tekke ve Boztekke

Bu tabire mehaz olmak üzere şunları yazmak lüzumu vardır. Giresun ve Tirebulu bölgesinde mevcut tekke ve zaviyelerin adlarına bakılırbir hakikat elde edilmiş olur kanaatındayım.

(ŞEYHLİ) köyünde bulunan Şeyh İdris tekkesinin adı (Boynuzlu tekke) dir.

Tirebolunun Şıhlı köyündeki tekkenin adı (HARAVA) dır. . (∴)

(∴) Harava kelimesi (Ar ova) dan alındığını anlıyorum. .

(∴) Buradaki kantar eski okka itibariyledir.

(1) Tetkiklerime nazaran (Gaziler düzü) ki : Şimdıki Tayyare düzü dediğimiz Spor alanıdır. Buna Tutlar düzüde derler.

Ticaret Bahisleri :

BÜYÜK AVARYA

Yazan : Cezmi Pasin

Deniz nakliyatında zaman zaman vaki olan kazalar, gemi ve yük sahipleri arasında bir takım ihtilâflar doğurmaktadır. Bu kazalar neticesinde meydana gelen zararlar hep ayni mahiyette değildir. Meselâ : Vapur fırtınaya tutulmuştur, Kaptan vereceği emirle eşyanın bir kısmını denize attırır, gemi karaya oturmuştur, yine kaptanın emrile gemiden yük boşaltılır. Bu tedbirler bir çok masraf ve zayiata sebep olur. Bazen bu zarar kaptanın emir ve arzusu hilâfına, kendiliğinden meydana gelir.

Bu iki halde yani kaptanın almış olduğu karar neticesinde iyka edilmiş zararla, her hangi bir kaza neticesinde ve fakat kaptanın müdahalesi haricinde vucut bulmuş zarar başaka başka hukuki mahiyetler arzeder. Birincide zarar ister gemiye ister yüke gelmiş olsun, gemi ve yük sahipleri bu zararı müştereken öderler. İkincide zarar gemiye gelmişse, bu yük sahibini hiç alâkadar etmez. Zarar yüke gelmişse buda gemi sahibini endişeye düşürmez : Çünkü birincide kapdan gemi ve yükü kurtarmak için bilerek bir takım zararlar iyka etmiştir. Ve alınan bu tedbirler sayesinde gemi ve yük kurtulmuştur. O halde malı zarara uğrayan mal sahiplerini mağdur etmemek için mağdurun zararlarına iştirak etmek kanun ve mantık icabıdır .

İkincide böyle bir mükellefiyet mevzubahis olamaz. Çünkü burada Alinin malı kurtarılmak için Velinin malına bir zarar iyka edilmiş değildir. O kaptanın almağa mecbur olduğu bir tedbire mahal kalmadan her hangi mücbir veya tabiat kuvvetiyle telef olmuştur. Meselâ yıldırım isabet etmiş nakil edilmekte olan hayvanlardan bir kısmını öldürmüştür. Zarar gören, hiç bir kimseden bir şey talep etmek imkânına malik değildir. Gayrinin kusuriyle vakı zararlarda şahsı dava hakkı mahfuzdur.

Deniz ticaret kanunumuz bunlardan birincisine büyük avarye, ikincisine küçük avarye diyerek iki kısma ayırmıştır. Vukua gelen zararın büyük veya

Gireson kıyıları ve ufak deniz nakliyeleri

küçük avaryeden hangisine dahil olduğunu bilmek bilhassa tüccar için elzemdir. Çünkü malını sigorta ettirmemiş olabilir. Malı bir kazaya uğramış ve zarar görmüştür. Bu zarara, hiç zarar görmeyen yük ve gemi sahipleri iştirak edecekler mi? İşte bunu anlamak için büyük avaryenin unsurlarını bilmek lâzımdır :

Deniz ticaret kanunumuz büyük avaryeyi şöyle tarif eder :

Madde 1241 : Gemiyi veya yükü, yahut her ikisini müşterek bir tehlikeden kurtarmak maksadiyle kaptan tarafından veya onun emriyle bunlara bilerek verilen bütün zararlar, bu gibi tedbirler yüzünden ileri gelen zararlar ve yine ayni maksadla yapılan masraflar büyük avaryeden sayılır. büyük avarye gemi, navlun ve yük arasında paylaşılır.

Kanunumuzun bu maddesini tahlil edecek olursak ortada büyük avarye olabilmesi için :

1 — Müşterek bir tehlike olmalı : Yani tehlike ayni zamanda hem gemiyi hem yükü tehdid etmelidir. Demek ki yalnız gemiye bir hasar olupda gemi bu hasarlı haliyle yükü taşıyabilecekse artık denize yük atmak suretiyle yükden fedakârlığa girişmeğe kapdanın hakkı yoktur. Bu halde kaptanın iyka etmiş olduğu zarar paylaşılmaz. Zarar gören, şahısı dava ikamesine selahiyetlidir.

2 — Bu müşterek tehlikeden Gemiyi ve bu yükü kurtarmak için bile bile bir fedakârlık ihtiyar edilmiş olmalı ! Eğer hasar bile bile yapılmamış ise, faraza yıldırım gibi coşkun tabiat kuv-

vetlerinin, umulmayan bir halin bir kazanın tesiriyle vukua gelmişse ortada büyük avarve yokdur. Okadar yokturki bir dafa zarar bir kazanın neticesi olunca artık araya kapdanın bir tedbiri karışsada yine hüküm değişmez. Meselâ fırtına bir direği o derece hasara uğratmıştırki nerede ise kendiliğinden güverteye düşecekdir. Böyle bir direği kapdanın kesdirmesi ve bu suretle hasarın tamamlanmasına birde kapdanın tedbirinin katışması büyük avarye doğurmaz. Keza yanmakta olan ve muhakkak kül olmağa mahkûm olan bir malın kapdan tarafından denize atılması da büyük avarye teşkil etmez.

3 — Tedbir, kapdan tarafından yahut onun emriyle alınmış olmalıdır. Gemi adamlarından her hangi birinin bu tedbire kendiliğinden tevessül etmesi büyük avarye doğurmaz. Zarara uğrayan mal sahibi diğer mal sahiplerinden zararın telâfisini isteyemez. Ancak gemi sahibine karşı şahsi dava ikamesine selâhiyetlidir.

4 — Kapdan tarafından veyahud onun emriyle alınmış bir tedbir neticesinde gemiye veyahud yüke veya her ikisine doğrudan doğruya yahud dolaşık yolla bir zarar verilmiş yahud bir masraf yükletilmiş olmasıdır. Mesela karaya oturmadan dolayı teknenin delinmesi vayahut zorlama yüzünden makinenin sakatlanması. denize mal atılması gibi.

5 — Yapılan fedakârlıktan faideli bir netice alınmış olmalı. Yani gemi ile yük kısmen veya tamamen kurtarılmış olmalı!

Mesela canlı hayvan taşıyan bir gemi hamlesinin temamının telef olması, yahut kereste yükünün yanup kül olması gibi hallerde büyük avarya mevzubahis olamaz. Büyük avarya yalnız tehlikenin müşterek olmasını değil ayni zamanda selamete de müştereken irişilmesi şartını arar.

Cezmi Pasin

Bizde Fındık

Yazan : *Kemal Peker*

Nebatat menşeleriyle uğraşan alimlerin ekseriyeti fındığın Avrupaya Asyadan geldiğini yazarlar. Bu arada fındığı Yunanlıların (Pont(sahillerinden alıp Akdeniz kıyılarına, Harakliyanın getirdiklerini ve arapların istilâ devrelerinde Sicilya adasına ve İspanyaya naklettiklerini kayıt ederler. Buna göre fındığın menşei Giresun ve havalisidir. Fındığın meyvesi ve dallarının eski Türkler nazarında efsanelerle karışık muhtelif kıymet ve itibarı bulunduğu ve bunlara dair olan bir çok eski eserler ve rivayetlerde isbat ederki bu kıymetli mahsulün asıl menşei Anadolunun şarki karadeniz bölgesidir. Güneşdil Teorisine göre Pundik-Pontik Pont kelimelerinin fındıktan gelmiş olması muhtemeldir.

Eski Türklerin çok mukaddes saydıkları ve gökten inme addettikleri bu mukaddes ağacın tarihin büyük akın devirlerinde Asyanın merkezinden Türkler tarafından getirilmiş olabileceği gibi Avrupaya ve bu arada İtalyaya Araplar değil daha önce Etrüskler girmiş olabilir.

Fındığın doğumu :

Fındıklar toplandıktan bir hafta sonra, ağaçlarda gelecek yıl için yeni bir çalışma ve hazırlanma faaliyeti başlar. Püsler doğar.

Püslerin büyümesi, Eylûl haftasından Kânunusani bidayetine kadar devam eder. Ham ve kara fındıkların püsleri tombul fındıklara nazaran daha çabuk büyüme kabiliyetini gösterir. Kemale gelen püsler Şubatta tozamağa başlar .

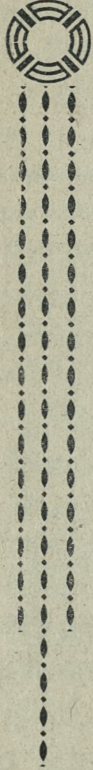
Havalar müsaade ettiği t kdirde bu ay içinde fındığın karanfil denilen dişi çiçekleri de açar. Ve tozamakta olan püsler bu ay içinde ilkah fiilini ikmal etmiş olur.

Son cemre yere düştükten sonra, fındıklar yapraklarını açar, Lifafeler görünmeğe başlar. Bu doğum işi Mayıs ayına kadar devam eder. Mayıs ayı içinde fındığın ikinci ilkahı vaki olur. (Halk arasında buna maya attı denir.)

Cemrelerden itibaren havalar, karsız, güneşli, az yağmurlu ve poyraz rüzgârlı gittiği takdirde mahsul o yıl için sağlam, içi dolgun ve bereketli olur.

Şayet birinci ilkah ile ikinci ilkah arasında havalar soğuk, donlu ve sisli gidecek olursa bu hal fındığın inkişafına mani olur ve bu yüzden de döküm ihtimali çoğalır. Haşeratın da tecavüzü artar. Bi hassa Balaninüs Nucum - fındık kurdu - böyle havalarda faaliyetini daha ziyade arttırır.

Fındıklar almış olduğu hastalığın derecesine göre, gün dönümü - 25 Haziranı - müteakiben yağan yağmurların tesiriyle dökülmeğe başlar .

Bu sıralarda fındıklar yumuşak olduğu için ortalarında kesilip muayene edildiğinde, içlerinde siyah bir lekenin bulunduğu müşahede edilir.

Havalar yağmursuz, fazla kurak gittiği takdirde, fındıkların randımanı noksan ve içleri haşlak olur. Toprağı sığ - Derin olmayan - yerlerin fındıklarını da kurak yüzünden Ağustos haftası gelmeden, Temmuz ayı sonlarına doğru devşirilir. Fakat bu fındıkların randımanları az olur.

HAŞERAT:

Fındığa en mühim zarar yapan haşeratın başında Balaninüs Nucum gelir. Bu haşere sonbahar ve kış mevsiminde evvelce yere düşmüş çürük fındıkların içersinde, toprağın altında kalır.

Fındıkların inkişafı esnasında, havalar yağmurlu gittiği sıralarda toprak altında, kurt halinde iken büyüyüp kanatlanarak uçar. Ve meyvenin içersine girer. Orada 10 Hazirandan 1 Ağustosa kadar kalır.

Maya atmakta olan fındığın özünü tahrip eder, bu suretle fındık tekrar çürük olarak Balaninüs kurdunu hamil dane ile birlikde yere düşer ve gelecek yılı bekler.

İkinci bir haşerede, ağaçlarda ki meyve tomurcaklarını sünger ha-

line getirip, meyvenin azalmasına sebebiyet ve ayni zamanda dalcıkların üsaresini emerek kurumlarına meydan veren (Phytoptus Corylıgollarum) dır. Halk arasında buna : Kozalak : Mantar , uç kurusu denilmektedir.

DEVŞİRME:

Eyyamıbahur çıktıktan sonra, Ağustos haftası, onu ve onbeşine kadar, içleri iyice kemale ermiş olan fındıklar evvelâ sahil koldan - bu koldaki - bahçeler daha güneşli ve toprağı daha yumuşak olmasından , yüksek kol bahçelere nisbeten buraların fındıkları diğerlerinden daha erken yetiştiği için sahilden başlamak üzere orta ve yüksek kollarda bir ay zarfında tamamen toplanır.

Sahil kol bahçeleri - Denizden 10 kilometre yukarsına kadar, orta kol bahçeler - 10 kilometreden 20 kilometreye kadar, yüksek kol bahçeler - ise 20 kilometreden yüksek bulunan kısımlardır.

Devşirmenin Şekli :

Dalları kolayca eğilen, yüksekligi 2-4 metreyi geçmiyen ve 8-9 kökün bir araya gelmesiyle ocak - halini almış olan fındık ağaçlarındaki yeşil lifadeli - Trabzonda, Zılıf, Giresunda Çotanak denilen - fındıklar iki türlü toplanmaktadır.

1 — Dalların her biri ayrı ayrı aşağıya doğru eğiltmek suretiyle çotanaklar ameleler tarafından toplanıp sepetler içersine konularak harman yerine getirilir.

2 — Fındıklar ağaçta iyice kemale gelinceye kadar bırakılır. Meyveler kendiliğinden kuruduktan sonra dallar silkelenmek suretiyle yere dökülür, talaşsız olarak toplanan fındıklar da harman yerine nakledilir.

Bu fındıkların randımanları, elle toplananlardan daha fazladır. Renk ve lezzet itibariyle diğerlerinden daha üstündür.

Bu usul elle toplanması güç olan ve yüksek kol bahçelerimizde tatbik edilirse de, bahçelerimizin otları temiz olmasından ve ekseri yerlerin meyilli bulunmasından bu şekilde toplanan fındıklar mühim bir yekûn teşkil etmemektedir.

Harmanda Kurutma :

Harman yerine getirilen yaş lifafeli fındıklar 10-12 santim kalınlığında serilir. Havanın müsait ve güneşli gitmesine göre 5-6 gün harmanda kaldıktan sonra, talaşları tam kuruyup sertleşmeden, çubuk ve ağaç tırmıklarla dövülerek dış kaplarından çıkarılır. Bir iki gün daha harmanda bırakılarak kurutulması temin edilir.

Fındıkların zılıflarından ayırma işi bu suretle başarılmakda ise de son seneler zarfında üzerinde rende tırnakları gibi tırnakları olan bir kaç üstüvanenin arasından geçirilmek suretiyle de fındıkları çotanaklarından ayırmak mümkün olmaktadır.

Fındıkları devşirme mevsiminde ekseriya bol yağmur yağdığından fındıkların kurutulması güç ve zararlı olmaktadır. Bu zararı önlemek için fındık istasyonu daneleme makinası denilen bir makina celbetmiştir. Bu usulün yerleşip, kökleşmesinin temini için çalışmakdadır.

Zılıflarından yeni çıkmış, yaş fındıkları kurutup değirmenlik bir hale getirmeden 0/0 10-20 hatta daha fazla fireli olarak pazarlara indir-

diklerinden, köylünün çok fireli fındık getirmemesini ve fındıkların pazar mahallerinden gayri yerlerde satılmamasını temin için de mücadeleye girişilmiştir.

Ambara Ahıra Kapama :

Yaylaya çıkacak olan ekseri köylülerimiz, fındıkları topladıktan sonra harmanlara serip kurutmadan yaş olarak ahırlarına kapar giderler. Dönüşlerinde bu fındıkları, zılıflarından çıkarırlarsa da yaş bırakılan fındıkların rengi zamanla siyahlaşır, içleri bozulmaya, küflenmeye başlar. Ve bu yüzden de büyük zararlar görürler. Ahırların havasız, rutubetli, inek gübresi kokulu olması fındığın acılaşmasına sebebiyet verir.

Fındıklar zılıflariyle birlikte, iyice kurutulduktan sonra rutubetsiz bir mahalle konulduğu takdirde yukardaki tehlikeler ortadan kalkmış ve yi muhafaza edilmiş olmasından da nefaseti bir kat daha artmış olur.

Ahıra, serentiye kapatılan fındıkların, zaman geçmesinden, zılıfları tamamen kurur ve sertleşir. Ilerde talaşlarından zahmetsizce ayrılması için, üzerlerine su serperler ve uzun muddet nemli olarak bırakırlar.

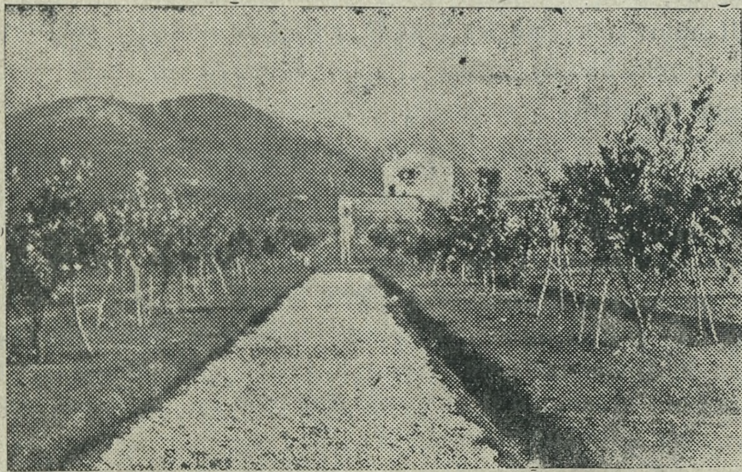
Zaten kapalı yerde yaş olarak tutulan bu fındıklar ikinci bir rutubet yüzünden 0/0 20-30 çürük verir.

Tentede Kurutma :

Köylüden yaş olarak mübayaa edilen ve fire miktarları 0/0 5 den 20 ye kadar yükselen fındıkları değirmende kırıp iç haline getirebilmek için bunları muhakkak surette tentelere serip güneşte kurutmak icabeder.

Bu fındıkların sergide haddinden fazla kalıp kuruması da kilo miktarını azalmasına ve maliyetinin yükselmesine, değirmende kırılırken de iç fındıkların zarlarını atmasına sebebiyet verir.

Devam edecek

Fındık istasyonu

Müstehlik Fikri Bakımından

İçtimaî İlimlerin Ve İktisadî Nizamın Yenilenmesi

Yazan : *Bernard Lavergne*

Çeviren : *Akil Koyuncu*

Evvelki sayılardan mabad ve devam

Demek ki kooperatif rejimlerinin bütün ameli kıymetleri idaresi ve müdürlerinin kabiliyet ve fedakârlıklarında toplanıyor.

Kooperatif rejimlerinin büyük bir inkişaf gösterdiği yeğâne memleket olan Belçikada aksiyoner resmi dairesi şimdiye kadar ya hususî teknik selâhiyetleri dolayısiyle intihab edilmiş büyük memurları, veya meb'us ve ayan gibi, siyaseten intihab edilmiş kimseleri bourgmestre veya muavin tayin etmişlerdir.

Mutad olarak, idare meclisi azaları Belçika'da mevcud olan katolik, Liberal ve sosyalist üç siyasi fırkadan alınırlar. Bununla beraber, Belçika'da bu rejimlerin mevcut olduğu 25 veya 35 senedenberi, teşebbüsün idaresinde, (Teşebbüsün açıklarını kapamak veya tahfif etmek için resmi maliyenin katiyen müdahalesi olmadığı cihetle) onun hayat ve memat şartı olan siyasi bitaraflık temamen muhafaza olunmuştur.

Komşularımızda siyasi ihtirasların şiddetini bilenler için - bu teslim olunurki - dikkata şayan bir vaziyettir ve yine teşekkülün kıymetini gösterir.

3 — Kooperatif rejisinin aksiyonerlari, rejimin imal ettiği mahsulleri veya ifa ettiği hizmet lerin doğrudan doğruya veya bilvasıta kullananlardan ibarettir.

Devlet ve kanunlardan ekseriya çok az olmakla beraber rejinin mahsul veya hizmetini bizzat istihlâk ederler. Fakat devlet veya kanun ahali kollektiyotiyesinin, yani devlet veya kanunun içine aldığı mecburi müstehliklerin tabiî mümessilleri gibi görünürler.

Kooperatif rejisini tavsif eden diğer iki kıstas kısaca gösterilebilir, çünkü malûm olan iki kooperatif kaidesinin suretleridir: Biri, kooperatifin yeni azaya kapılarını kapamak memnuniyeti;

diğeri de tevzi olunan temettuun mübayaaya ristoren olması prensibi.

4 — Müstehlikler kooperatifi, mevcud aksiyonerleriyle aynı şartlar dahilinde şirkete girmek isteyen herkese açık bulunur.

Namzed'in ahlâkî düşkünlüğü hali müstesna, her iştirak talebi kooperatifce kabul olunur.

Kooperatif rejisi içinde böyle dir. Bu da ortak adedinin tahdidini kararlaştıramaz.

Kanunlar, Departmanlar veya umumi müesseseler, mevcud ortakların mukayyed oldukları aynı şartlar dahilinde, rejinin tesisindeki gayeye erişilmemiş bulunduğu müddetce, şirketin saflarını büyültebilirler.

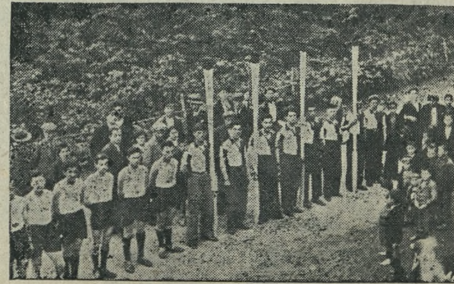
5 — Nihayet kooperatif rejisi az kârlı satış ve kârın muamele nisbetinde ristoreni kooperatif prensibini tatbik eder. Kooperatif rejisi, bütün kooperatifler gibi, senelik kârının umumunu veya bir kısmını yedek akçasını nakletmek selâhiyetini haizdir. Rejiler, belki de, çok hallerde kolaylık dolayısiyle, yahud müşterilerinin isim ve adereslerini bilmedikleri için nakliye hizmetlerinde yolcular için vaziyet böyledir - gelecekde tarifeleri endirmeyi, eski müstehliklerine ristoren yapmağa tercih ederler. Nasıl bir şekilde hareket etmeği tercih ederse etsin, reji - derhal veya muahharen - müşterilerin yapdığı kârların umumundan istifade ettirir ve sermaye - Aksiyona - tediye edilmiş sermaye ve ödenmesi mecburi faizden gayri hiç bir temettu vermez. Bu kısa tahlil şüphesiz şunu isbata kâfidir.

Kooperatif rejisi, azasının münhasıran resmi idareler olması hususiyetini haiz bulunmasına rağmen, hakikaten bir müstehlikler kooperatifidir. Ve biz kooperatıfcilerden bazılarının bu teşekküllerin kooperatifci proğramına nazaran yalnız ehemmiyetini takdir değil, belki bunların esaslı kooperatif kaidelerine tevafukunu kabul etmemelerini anlayamayorum. (*)

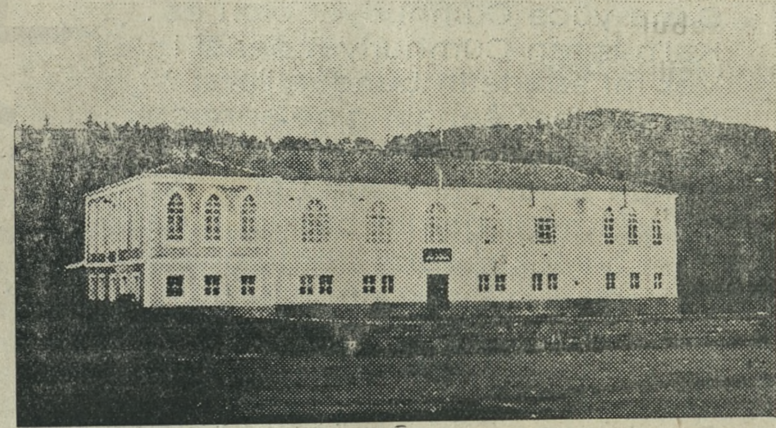
Burada ne Belçika kooperatif rejimlerinin ihdasına terafuk eden hal vaziyetleri anlatmağa ne de elde ettikleri çok parlak neticeleri göstermeğe imkân yoktur.

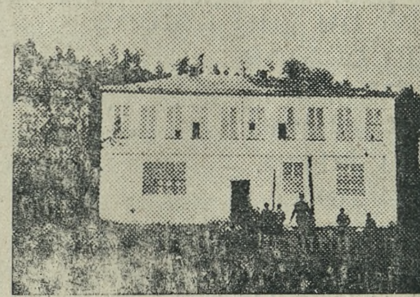
Bu hususta en mücmel malûmatı vermekle iktifa edeceğiz.

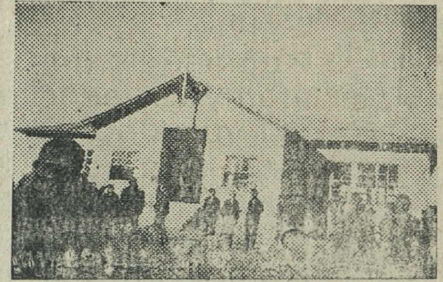
(*) Tafsilât için şu kitablara müracaat olunabilir: Bernard Lavergae: Kooperatif nizamı - Lardre Cooperatif: Birinci cild vakıalar - Yeni bir iktisadi tip: Kooperatif reji: Sahife 601 bundan başka Armaud külliyatından: Fransada istihlâk kooperatifleri sahife 216

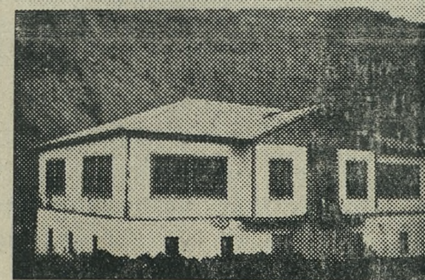

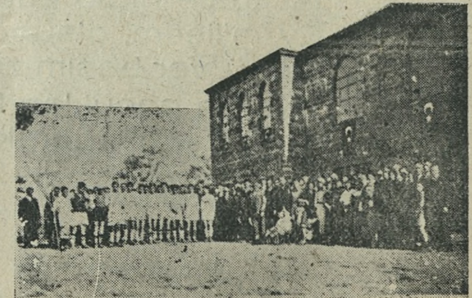
Köylerimizde yapılan Okul binalarından bir kâçı

17 İnci Yıl Neşidesi

Şaffet Tunay

Bu bayramdır senin bayramın, güneş !
Sana yüce Cümhuriyet oldu eş.
Kal'p ışıtan Cümhuriyet perisi !
Var mı saadetin bundan ilersi ?
Varsa elbet sensin gine sunacak ;
Kana kana içeceğiz muhakkak.
Sende bulduk ülküsünü milletin.
Üç yıl kanat gerdin başucumuzda,
Seni bulduk millette, ordumuzda.
Onyedi yıl nöce konmuştu adın,
Sen sonuncu sözü oldun mahsadın.
Sende bulduk ülküsünü milletin,
Yürüyoruz bu gün adımlar metin.
Sendeletmez hiçbir üğek (*) bizleri,
Yürüyoruz biz dâimâ ileri.
Işığında soluyamaz eğrilik,
Yifsi yifsi (**) dolaşamaz gerilik.
Sal sal (***) yağdı nurlar bu yurt üstüne
Kapınsadık nuru bütün bütüne
Hürriyetin eser temiz havası,
Bu yurt onun ebedî bir yuvası.
Onu kuran dağ doruğu âdetâ,
Fikir çağlıyanı gibi bir dimağ.
O dimağın izemidir yaşıyan
Kemalizem adı onun apayan
Ey güneş, her ışıttığın yurda ver
Bizim nurlu izimizden bir haber.
Tarihlere itap eden altıok,
İstikbale hitap eden altı ok,
Ey milletim, olsun bayramın kutlu;
İnönü var başımızda ne mutlu
Yurdun çocukları bütün emirber
Ver bir emir, gerek ise bir sefer.

(*) *Üğek - Duzak çukuru*
(**) *Sinsi ve haince demek*
(***) *Sal - Şaşaalı mamasına*

Frengi bulaşma yolları ve bundan korunma çareleri

Yazan ; Dr. Saim Gençsoy
Frengi Mücadele Tabibi

Muhakkak Frengi, insanların başına musallat olan yaygın hastalıkların en mühimlerindendir. Bu hastalık bulaşıcıdır, müzmin seyreder, tedavi olunmaz veya noksan tedavi edilirse vahim neticeler doğurur genel bir intan ve içtimaî bir marazdır. Tıbbın bütün şubelerini alâkadar edecek kadar geniş bir sahası olan frengi basit bir hastalık değil, ailevî, neslî felaketler doğuran, bütün uzuvlara ve cümleye yerleşebilen bir istidada maliktir.

Frengi öldürür ve hasta anababadan Sağlam çocuk gelmesine engeldlr. ya sakat olur, ya ölü doğar veya doğduktan sonra çok yaşamadan ölür ve nihayet bunlardan hiçbiri değilse sakatlı, kusurlu nesil meydana gelir. İngilterede, Almanyada yapılan ölü doğum ve süt çocuğu ölümü istatistiklerinde gözleri korkutacak derecede büyük bir nisbetin bu hastalıkdan ileri geldiği görülmüştur.

İşte her memlekette olduğu gibi milliyet, cinsiyet, gençlik, ihtiyarlık tanımıyan bu hastalık Türkiyemizde de yakaladığı herkesi senelerce uğraştırıyor, gafil avladığı şahıslar ve nehayet aileler için felaketler doğuruyor.

Bu sebeple buna karşı açılacak mücadelenin ilk şartı hastalığa yakalanmamak tır. Ondan sonrada yakalanıldığında yapılacak şeyi bilmelidir.

Cümhuriyei Halk partisinin sistematik bir surette bulaşıcı hastaliklar hakkında halkı tenvir için yaptığı büyük mesâinin bir kısmının da buna ayrılması çok şayanı şükrandır.

Şimdi hastalığın bulaşma şeklini ve yollarını gözden geçirirsek: Şüphe yokki hiçyoktan frengi hastalığı meydana gelmez. Bunun da diğer intani hastalıklar ğibi bir amili vardır. Buda adeta burguya benziyen, Hordebin altında görüle bilen, havada ve kurulukta ömrü pek az olan bir hayvancıktır. Havada yaşayamaması insanlık için büyük bir avantajdır. Yoksa bu felaket kat kat daha büyük oiurdu.

Hastalık bir kimseye muhakkak hasta bir insandan geçer. Bunun içinde mikrobun hastadan çıkabilmesine yarar bir kapı, bir çıkış kapısı, sağlamada bu çıkan mikrobun girebilmesini temin edn diğer bir kapı, giriş kapısı, ve neyahet bu iki kapının birbirine temas etmesi veya buteması mümkün kılacak ratıp bir vasatın bulunması lâzımdır. Bu hususu biraz daha açayim :

Miknobun lenf veya kandan harice çıkabilmesi için deri üzerende gözle görülen veya görülemiyen bir sıyrık, çizik veya bırbaşka açık ya-

ranın bulunması lâzımdır. Böylece dışarıya çıkabilecek olan mikrobun sağlam insana geçebilmesi yani onun lenf veya kanına dahil olabilmesi için de derisi veya muhat gışası üzerinde yine hastanınkinde olduğu gibi bir sıyrık
Çizik vesairenin mevcudiyeti elzemdir, Bu kapılardan yalnız birinin bulunması sirayetekâfi değildir.

İnsana ılk bakışta bu şeraitin aynı zamanda bulunması üzak gibi gelirsede gözle görülmiyecek kadar küçük çıkış ve gıriş kapılarının her an bulunabileceğini düşünmek lâzımdır. Tabii guddelerin mahreç ve kanalları hastalığın nakline sebep olmazlar. Ve bunlara şunuda ilâve edelimki bu suretle geçen mikrobun hayatî vasıfları bozulmamış olmalıdır. Aksi taktirde hastalık yine geçemez. Güneş ziyası, yubuset sağlam insanlara bu hususta çok faydalı birer yardımcıdır.

Buraya kadar söylediklerimden anlatmak istedimki Frenginin sirayetl direkt yani doğrudan doğruyadır. Arada bir vasıta yoktur. Şimdi bütün bunların hayat şartları içinde hangi ahvalde vaki olabileceğini gözden geçirirsek bunun büyük nisbette cinsî münasebetle imkân bulduğunu başta söylemek lâzımdır. Bundan başka ustura ile, sünnet olurken, ağızdan ağıza öpüşmeler, meme emmeler hastalıklı süt neneden eme eme çocukların vaziyeti, nihayet tabibler, ebeler, berberler de sirayet tehlikesine maruzdurlar. Bu doğrudan dağruya sirayetin mütalaa ettikden sonra şımdi daha mühim bir safhaye gelelim :

Frengi mikrobunun hariçde mukavemetinin pek az olmasına rağmen bazen kendisi için müsait vasat tan çıkdıkdan azbir müddet sonra ikinci müsait vasatı bulması imkân dahilindedir. Böyle bir imkân bizce daha mühim ve daha çok dikkata değer. Çünki memleketimizde buna yardım edecek adetler vardır. Meselâ bir frengilinin biraz evvel kullandığı sünger veya sabunlu bir bezin hemen sağlam bir inşan tarafından kullanılması, birdiş fırçasının veya diğer tuvalet eşyalarının istimali gibi. Aynı kaptan birbiri arkasından su içenler, aynı kaşıkla arka arkaya yemek yiyenler, ağzında çiğnediği yemeği çacuğunun ağzına verenler, aynı destiden su içenler müteakip yakın anda su içenler ender de olsa bu şekil sirayete maruzdurlar. Ender olur çünkü aradaki küçük zaman mıslın kurumasile amilin mahvına seheb olur. Ve yine mikrop seyrek olarak ısırma, bulaşık dişçi ve aşı aletlerinin kullanma, pipo ve sigara ile dahi geçer.

Biz bazen tesadüf ediyoruz. Frengili bir anne veya babanın vilâdî olmadığına hükmettiğimiz çocuklarının hastalığını böyle münasibet harıcı sirayetle izah etmek lâzım gelir.

Böylece sirayet imkânlarını ve şekillerini gördüğümüz frengiye yakalanmamak için şüpheli şahıslarla bulaşmaya vasıta olabileeek bütün münasibetlerden kaçınmak lâzımdır.

Hastalığın teşhisini tabip koyar. Hasta kendisini, kendi selâmeti çoluk çocuğunun selâmeti, bütün neslinin selâmeti için lüzum görüldüğü müddet va miktar tedavi ettirmelidir. Tedavisini yaptirmayanlar, tezahurat kaybolduktan sonra tedaviyi bırakanlar yani noksan tedayi görenler beş sene, on sene, yirmi sene sanra kalblerine, kara ciğerlerine, midelerine veya birden bire sinirlerine ve beyinlerine vuracak bu tehlikeli hastalığı beklemeliler veya bunlardan hiç biri olmazsa nesil veremedikleri, ne, çocuklarının erken ölümlerine kusurlarına, anormal doğmalarına tahammül etmelilerdir. Hatta ikinci batında dahi.

Bnnu, şahsın bu gafleti yapabi-

Gîresun Sporunun Geçmiş zamanlarına Bir Bakış

Geçen Sayılardad mabad

Yeşiltepe spor kulübünün tesis tarihi 1932 dir. Rengi Sarı siyahtır.

Müessisleri : Şükrü Turgut Sarı Bayrakdar, Süleyman Yılmaz, Hakkı Damcı. dır. Fakat bu kulüb resmen tesisinden senelerce evvel Osmaniye mahallesinde bir evin bir odasında bazı spor sever gençler tarafından sureti hususiyede kurulmuş ve bir hatta iki futbol takımı teşkil ederek o mahallede olan Mavridi çayırında futbol oynamışlardır. İşte tam spor çağına gelen bu küçükler olğunlaşan ve memleketde bir kuvvet sayılacak kadar gücü artan timlerini görünce hususi teşekküllerini resmileştirmek istemişler ve bu işi yapmak için kendilerine önayak olmasını Nuriahmed Çimşid'den reca etmişlerdir. O da bu gençleri bu yazıyı yazana göndermiştir.

Gençleri dinleyince göğsüm iftiharla kabardı ve derakab emellerinin tervici için teşebbüsde bulunmuşdum. Vilâyet yüksek Makamına Süleyman Yılmaz ve Hakkı Damcı imzalarını taşıyan mü-

leceğini nazarı itibare alan sıhhat- ve içtimai muavenet vekâleti diğer bir çok milletleri geride bırakan bir hassasiyutle ferdin, cemiyetin ve nihayet milletin herşeyden evvel nüfusunu baltalayan bu hastalığa karşı bir mücadele açmıştır. Büyük fedakarlıkları iltizam eden bu mücadele de her hastayi tedavisi sonuna kadar takibeden, böylelikle ferdi ve aileyi felaketden kurtaran, ebeveyne ve vatana tedavi ettiği hastalardan yeni ve sıhatlı cucoklar hediye eden Bümhuriyet Hükûmetinin bu büyük eyiliğini minnet ve şükranla anmak her ferde düşen bir v zifedir.

saade talebini havi istida sunulmuştu. Vilâyet Makamından rushat alındıkdan sonra bütün memlekete gençliği ve ileri gelenleri Halkevi salonuna tarafımdan davet olunmuştur. Davete icabeden salon dolusu münevverler önünde tarafımdan kulübün tesisindeki maksat ve gayeyi tebellür etdirir bir nutuk irad olunmuş ve ilk kayit defteri açılarak üye kayit olunmuştur.

Müteakib günlerde Osmaniye mahallesinde (Saytaş) elektrik fabrikası avlusu içerisinde bulunan küçük bir binada birinci idare heyeti seçilmiştir. Bu heyet kulüb reisliğine Şükrü Turğut Sarı Bayrakdarı seçmiştir.

Hemen o hafta içerisinde kulüb Yeniyolda bay Mekmet Argunun binasına nakil olunmuştur. Ve orada bir sene kadar çok hararetli ve faydalı çalışmalarda bulunmuştur.

1932 de reisliğe seçilen Şükrü Turgut Sarı Bayrakdar 1933,934 senelerinde de bu mevkide bırakılmış ise de bu senenin ortalarında başka yere tahvili memuriyet etmekle kulüb bir zaman bay Ali Yılmaz ve bay Mustafa Karamanlı tarafından idare edilmiştir. 1935 senesinde bay Ali Arif Laçin 1936 sinesinde Doktor bay Hicabi Karadeniz seçilmiştir. 1937 senesinde tekrar Şükrü Turgut Sarı Bayrakdar reis olmuş ve 938 senesinde yine reisliğe seçilmiştir.

1939 da Şükrü Aksu reisliğe seçilmiş ve ancak beş altı ay kadar kalmış sonra yeni seçim yapılarak tekrar Şükrü Turgut Sarı Bayrakdar reis seçilmiştir.

1940 da yapılan seçimde bay Cmal Bora reisliğe seçilmiştir.

SPOR FAALİYETİ

Tesisi tarihinde gayet enerjik bir futbol ve atlet takımına malik olan bu kulübümüz spor alanında muvaffakiyetler göstermeğe başlamış ve Giresun spor kulübü ile kuruluşunun altıncı ayında berabere kalmıştır. Gayet muntazam olarak egzersizlere devam eden bu kulübümüzün sportmenleri gittikce kuvvet ve kabiliyetlerini artırmışlardır. Kuruluşunun birinci yılı içerisinde Ordu gançler yurdu kulübü ile biri Ordu sahasında diğeri Giresun sahasında olmak ezere 2 defa karşılaşmış Ordu'da berabere kalmış Ciresun sahasında büyük farkla üstün gelmiştir. 935 senesinde de yine bu kulübün futbol takımiyle karşılaşmış Ordu'da yenilmiş Giresun'da çok sayı farkı ile üstün gelmiştir. Müteakib senelerde ve her sene faaliyetine hiç fasıla vermeksizin komşu Vilâyetlerle spor temasında bulunmuş Trabzon İdman ocağı, Yurtgücü, Trabzon spor kulübleri takımlariyle Trabzon ve Giresun sahasında müteaddit defalar karşılaşmıştır. Trabzon'un bir zamanlar pek ileri olan futbol takımlarını Trabzon'da yenememiş ise de (İstsnbul spor) takımını da yenmiş olan bu teknik ve enerjik takımlara cüzi (2-3,4-5) gibi farklarla yenilmiştir. Giresun sahasında ise Ziraat Vekili, Kor Generallar, üçüncü mıntaka Müfettişi ve Trabzon Valisi bizim, Valimiz Giresun ve Trabzon Belediye reisleri ve bütün erkânın ve en az 5-6 bin seyircinin huzuriyle yapılan heyecanlı futbol maçında ise Trabzon İdman ocağı ve İdman Gücünü yenmiştir.

Tirebolu (Kaynak) kulübünün kardaşca teklifini kabul ederek Tirebolu ve burada karşılaşmış ve ikisinde de yenmiştir.

Samsun bölgesinin şampiyonu olan Bafra (Gençlerbirliği) takımiyle Bafraya giderek karşılaşmış ve büyük bir farkla yenilmiştir. İadei ziyaret eden Bafra takımı Giresun sahasında da Yeşiltepe spor takımını büyük farkla yenmiştir.

Giresun Hilâl spor kulübü ile yapdığı resmî ve husuaî maçların hepsinde onu büyük farklarla yenmiş yalnız bir defa berabere kalmıştır. Görele İdman ocağı takımiyle yapdığı maçların hepsinde de üstün gelmiştir. Giresunspor kulübü takımiyle yapdığı maçların ekserisinde sahadan üstün olarak çıkmıştır. Senelerce Giresun bölge şampiyonluğunu muhafaza etmiştir. Bu kulübümüz bilhassa futbolda çok iyi başarılar göstermiş ve (Galatasaray) kulübüne bir futbolcu vermiştir, ki bu sportmen bu kulübümüzün senelerce umumî ve takım kaptanlığını yapan (Mehmet Yılmaz) dır.

Spor işlerinde (Mehmed Yılmaz, Süleyman Yılmaz, İsmail Gümüşsu, Abdullah Beköz) çok değerli himmetlerde bulunmuşlardır.

ATLETİZM FAALİYETİ

Her sene (Gençlik ve spor) bayramında yapılan atletizm müsabakalarına atlet takımiyle iştirak etmiş bir kaç birincilik kazanmış kupalar almıştır.

DENİZ SPOR

Her sene yapılan denizcilik müsabakalarına iştirak etmiş isede iyi neticeler elde edememiştir.

MÜZİK FAALİYETİ

Bu kulübün kuruluş tarihi olan 932 senesinde oldukca muktedir elamanlardan müteşekkil bir müzik heyeti teşkil olunmuş ve bir buçuk sene kadar faaliyet göstermiş Küçük yalı parkında ve kulüb de (şimdi Akgün matbaası) bir çok muvaffakiyetli konserler vermiş ve memleket büyüklerinin takdirini kazanmıştır. Vonalı B. Ziya (Şimdi Vona Halkevi reisi) ve bay Rifat'ın (Görele hususî muhasebe kâtibi idi) bu hususda olan değerli hizmetlerini şükranla anarım.

GÖSTERİT

Bu kulübün kuruluşu tarihi olan 932 senesinde kuvvetli bir

Hikâye :

İçli Emine

Yazan ; Ş. Behzad
(Gazi Lisesi Müdür muavini)

Sema, evinin penceresinin kenarına oturmuş, yoldan gelip geçenleri seyrediyor, kocasının kıt'adan dönme zamanı olduğu için onun gelmesini bekliyordu. Fakat nedense Tarık bugün biraz gecikmişti. Sema, kocasının daima ayni saatte eve gelmesine alışmış olduğundan onun bu gecikmesi hoşuna gitmiyordu. Evlenmeleri altı, yedi ay kadar oluyordu. Genç kadın birçok olur olmaz düşüncelere daldıktan sonra mes'ut olup olmadığını düşündü ; buna müsbet veya menfi hiç bir cevap veremedi.

Kocası iyi ve müşfik bir çocukdu. Bunu biliyordu. Fakat kendisinde tatmin edilmemiş bir nokta vardı. Böyle his ediyordu. Hatta kocasını sevip sevmediğini bile tam vaki bir surette kestiremiyordu. Lâkin başka hiç bir kimsede de başka türlü hiç bir gözü yoktu. Vazıh olarak bildiği bir şey varsa oda kocasının kensisine karşı olan sevgisidi. Buna emindi. Kocası kendisini çok seviyordu. Bu onu biraz teselli etti. Daha bir takım manalı, manasız düşüncelerden sonra Tarık'ın uzaktan gel-

temsil kolu kurulmuş kulübde (Şimdi Akgün matbaası) yapdırılan sahnede umuma alâkabahş ve muvaffak müsamereler verilmiştir. Bu temsil kolu faaliyeti hiç durmadan bu tarihe kadar devam etmiştir. Bu kulübümüzün bu cihetdende memlekete değerli hizmetleri vardır. Temsil kolunda bay Saffet (burada 933 de bir vazifede idi) bay İhsan Aker, bay Niyazi Kayra, bay Hüseyin Aydost, bayan Melahat Yaşın, çalışmışlar ve bu kulübe ve memlekete değerli hizmetlerde bulunmuşlardır. Diğer kıymetli amatör artistlerin isimlerini hatırlayamadım.

İdari işlerde Şükrü Turgut Sarı bayrakdar, bay Süreyya Ozan (Ş. Karahisar posta telgraf Me.) bay Ali Yılmaz, bay Mehmet Yılmaz, Süleyman Yılmaz kayde değer hizmetlerde bulunmuşlardır.

KUPALAR

Şehir kupası, Halkevi kupası gibi sekiz kadar kupası vardır.

diğini gördü. Hemen aşağıya koştu, ve kocasını bahçe kapısında karşıladı. Tarık'ın elinde bir küçük paket vardı.

— Bir şeymi aldın Tarık ?

Tarık, ayni alâkalı gözlerle genç ve güzel karısına bakdıktan ve onun koluna girdikten sonra :

— Evet, içli Eminem, dedi, bir şey aldım.

Tarık, karısına içli Eminem ismi verdi. Bu isim Semaya mektep sıralarında iken arkadaşları tarafından takılmış, Tarık da bunu duymuştu. Sema bu isimden hoşlanırdı. Arkadaşları onun fazla hassas olduğunu, sinemada biraz fazla hissi flimler seyrederken ağladığını bildikleri için bu ismi takmışlardı. Daha doğrusu bu isimden evvel ona "İçli kız„ derlerdi. Fakat "İçli Emine„ filmi oynadıktan sonra "bu içli kız„ "İçli Emine„ olmuş ve böylece onun ikinci bir adı Halini almıştı.

Sema, acele ile Tarık'ın eline sarıldı :

— Ver bakayım; o nedir ?

Tarık, elindeki paketi itirazsız Semaye uzattı. Sema acele ile paketi açtı, ve sevinçle bağırdı :

— Fotoğraf makinesi mi aldın ;

— Evet, Eminem, bir fotoğraf makinesi aldım. Çünki sen bilmem amma, ben çok memnunum, çok mes'udum ve seni çok seviyorum. Bu mes'ut günlerimizi kâğıt üzerinde teressüm etmek için bunun eksikliğini his ediyorum. Onun için aldım. Seninle bütün güzel gözlerimizi bu makine yaşatacak, dedi.

Sema, genç zabitin kollarına atıldı, ve ayni sevinç ve ayni heyecanla :

— Ne iyi yaptın Tarık, dedi, ben de çok arzu ediyorum.

Ve böylece o günden itibaren bir çok resimler almağa başladılar.

§§§

Aradan çok geçmedi. Tarık bir gün eve yorgun ve endişeli döndü. İlk defa karısına asıl ismile hitap etti :

— Sema, dedi, sana bu gün pekde hoşuna gitmeyecek bir haber getirdim. Bu haber beni yalnız senden ayrılacağım için müteessir ediyor. Yoksa...

Sema, kocasının sözlerin bitirmesine vakıt bırakmadan :

— Nasıl bir haber ? diye bağırdı.

Genç zabit, karısının gözlerinde vereceği haberin nasıl bir tesir husule getireceğini düşüne düşüne yavaşça mırıldandı :

— Hemde cepheye hareket emrini aldım !

Sema, hiç sesini çıkarmadı. Odaya girdiler ve yol hazırlığına başladılar. Semanın annesi bu akşamki durgunlukdan bir şey anlamamıştı :

— Çocuklar, dedi, yoksa bugün küsmüsünüz ;

Sem, cevap verdi :

— Tarık cepheye gidiyormuş!

Tarık'a öyle geldiki Semanın annesi daha çok müte'essir

oldu :

— Cepheyemi ;

— Evet !

— Rüyada görmüşdüm. Demek hakikat oldu. Ne tuhaf !

Tarık gülümseyen gözlerle ilâve etti:

— Bir asker için tuhaf hiç bir şey yokdur. Vatan benden vazife istiyor. Bu vazifeye seve seve atılacağım. Size oradan resimler göndereceğim. Bütün hadiseleri tesbit etmek için makineyi de oraya götüreceğim.

Sema bu sözleri duyunca biraz hiddet karışık bir sesle :

— Ne, dedi, fotoğraf makinesini de mi götüreceksin ?

— Evet !

— Yok, Tarık. Bak bu olmaz.

— Neden ?

— Makine burada bize lâzım olur.

Tarık israr ediyordu :

— Bensiz makineyi ne yapacaksın, Sema diyordu.

Böylece aralarında ilk defa ciddi bir münakaşa açıldı. Ve birazda biribirlerini kırdılar. Tarık kızgın bir tavırla yukarı çıktı. Bavullarını hazırlamağa başladı. Aşağıda ana, kız münakaşa ediyorlardı. Annesi Tarıkı haklı buluyordu. Fakat Sema buna yanaşmayordu. Bir aralık münakaşanın aralarında bir fısıltı halini his eden Tarık, aşağıya inmeğe ve makineyi cepheye götürmiyeceğini söylemeğe niyet etti. Ve yavaş adımlarla karısiyle annesinin bulunduğu odanın kapısına gelince karısının sözlerinden hayrete düşdü ve istemeye istemeye onları dinlemeğe koyuldu.

Sema :

— Anne, diyordu, neden Tarıkı haklı buluyorsun ? Ya cephede vurulursa makinedemi gitsin ?

Semanın annesi daha insaflı ve daha esirgeyen bir sesle :

— Bu sözleri söylemeğe nasıl dilin varıyor, Sema ? Allah göstermesin, kocan öldüğü zaman bir fotoğraf makinesinimi düşüneceksin ? Kocasız kalmağı düşünmiyormusun ? diyordu.

Bu haklı ve makul sözlere Semanın nasıl bir mukabelede bulunduğunu merak eden Tarık, çok sevdiği ve inandığı karısının verdiği cevaptan dona kaldı:

— Kocasız kalmağımı, tuhaf şey, ne olurmuş saaki, dünyada koca kıtlığımı var ?

Tarık fazla dinleyemedi . Sendeleyerek yukarı çıktı ve cepheye hareket ederken fotoğraf makinesini beraberine aldı.

§

Aradan günler geçti. Tarıkdan hiç bir mektup, hiç bir haber alamadılar . Cephede şiddetli çarpışmalar olduğunu gazetelerden, ajanslardan öğreniyorlardı. Fakat Tarık kendilerini hiç hisaba katmıyormuş gibi sıhhatinden ve hayatından bahs eden mektuplar göndermiyor , götürdüğü fotoğraf makinesiyle de çekilmiş resimleri yollamıyordu. Sema, kocasının bu halinden hayli endişe ediyordu.

Sema, bağzen akşamları pencereden sokaklara, kocasının neşe içinde geldiği sokaklara bakarak kendi kendine düşünürdu ;

— İnsanlar ne tuhaf mahluk, yarebbi, derdi, ben kocamı sevmiyorum zannederdim. Halbuki şimdi...

Halbuki şimdi, Sema, hep onu düşünüyordu. Giderken o kadar müteessir görünmeyen genç kadın günler geçtikçe uyuyamaz, yiyemez olmuştu. Kocasının hakikaten sevilmeğe lâyik bir insan olduğunu şimdi takdir ediyor ve kocasını “sevmiyorum„ zannettiği zamanlarda bile çok sevdiğini anlıyordu. Hatta manasız yere onunla yaptığı fotoğraf makinası münakaşasından utanıyordu.

§

Evinde yine sinirli güniydi ; kapı çalındı. İhtiyar bir adam Sema hanımı soruyordu.

— Benim, dedi.

Gelen adam Semayı yukarıdan, aşağıya bir süzdükden sonra :

Sizi hastanede yatan bir zabit görmek istiyor dedi.

Sema, heyecanla sordu :

— Adı ne ?

— Vallahi adını bilmiyorum, bana söylemedi. Benimle gelirseniz size o adamı tanıtırım . Ben birisini ziyarete gitmiştim. Benden sizi bulmamı rica etti. Adresinizi verdi. Çok müşfik bir insandı. Yaraliydi acıdım. Belkide kocanızdır.

Hemen beraberce hastanenin yolunu tuttular . Yolda yürürlerken Sema muttasıl sualler soruyor ve hiç birine tatmin edici bir cevap alamıyordu. Sema kocasının yaralı olduğunu zannediyordu. Ah, sevgili kocasını bir bulsa ! Hatta bir yabancı, bir kolunu, bir gözünü kayip etmiş bile bulsa öyle sevinecekdi ki...

Hastanenin merdivenlerinden çıkarlarken Sema, bayılacak gibi bir kesiklik hissediyordu.

Yanındaki adam onu bir koğuşa götürdü. Yatakta başı sarılı bir zabit yatıyordu. Fakat bu adam sevgili kocası Tarık değil, onun bir cephe arkadaşiydi .

— Sema hanım, sizi çok üzeceğini tahmin ettiğim bir haber vereceğim için müteessirim. Fakat neye yarar. Elde olmayan bir felâket... Tarık benim sıra arkadaşımdı. Cephede ölümlerden ölümlere bir arslan gibi atıldı ve kahramanca dövüştü...

Artık Sema gerisini dinlemedi.

— Öldümü, diye bağırdı, öldümü ?

— Malesef şehid düştü. Şimdi ben size onun size gönderdiği bir mektupla..

Sema bayılmıştı ; evine getirdiler ; günlerce yattı. Gendisine geldiği zaman kendisine gönderilen şeyi açtı : İçinden fotoğraf makinesi çıktı.

Mektupta şunlar yazılı idi:
Sema,
Ben seni cidden candan sevmiş bir adamım ve sana cidden de candan inanmıştım.

Ben bu harpte şehit düşmek için her tehlikeye atılıyorum, her verilen vazifeyi hiç tereddüt etmeden yapıyorum. Yarın aldığım vazifeden kurtulmak belki bir mucizeye bağlıdır. Bunun için korkdığım şeyin başına gelmemesi için fotoğraf makinesini oraya hareket edecek, ve muhakkak sana verecek olan bir arkadaşıma teslim ediyorum. Seni mes'ud edememiş olduğum için çok müte'essirim. Çünkü sen saadete lâyıkdın. Bununla beraber beni çok mes'ut ettiğin için de müteşekkirim. Allaha ısmarladık... İnşallah seni çok mes'ut edecek birisini bulursun!

TARIK

§§§

Aradan yıllar geçti. Çok isteyenler oldu, çok talipler çıkdı. Fakat İçli Emine bir daha evlenmedi. Cephede ölen sevgili kocasının hayaline sadık ve bağlı kaldı. Fotoğraf makinasini de hiç kullanmadı; bir hatıra olarak sakladı.

S. Behzat

Sakakuşu ile Oduncu

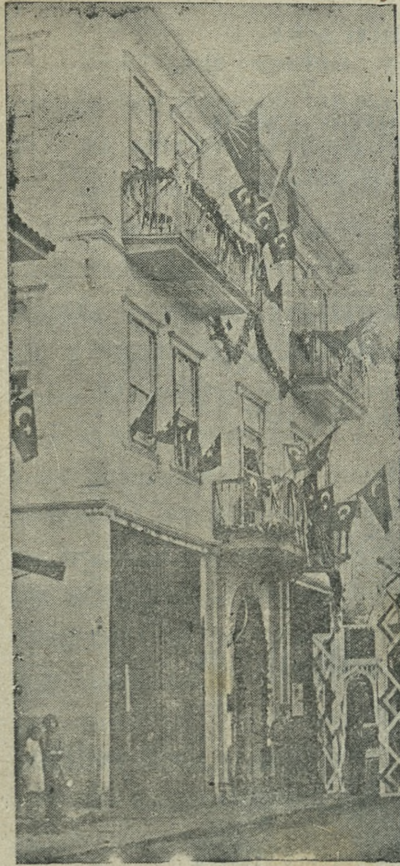
" Fransızcadan "

Biribirimize eşiz
Fakir oduncuyle biz.
Gelince güz mevsimi
Serince yel esti mi:
Oduncumu ararım,
Hatırını sorarım ...
Benim ona şakıyan
Son türkümü ormandan —
Sesim dağılır uçar
Altın sarı yapraklar
Arasından ormana
Bakarsın ki her yana
Sisler çökmüştür yer yer;
Kalmamış yeşillikler
Nağmelerim hayatlır
Ümütleri yaşatır
Koyarak onu gine
Rüyanın beşiğine
Oyalar avuturum
Derdimi savuturum
Don, ayaz başladı mı:
Gelip vururum camı
Tık tık edip gagamla
— Sızarak damla damla
İçime yaz gününün
Özlemi - geldim bugün
Yapraklar dökülüyor
Yem bulmak da artık zor
Senin gürbüz oduncum
Sevimli güz dostunum
Kışın kuşa acınır
Şu gök yüzü dargındır
Pencereni aç bana
Senin ılık odana
Sığman bir konuğum
Benim iyi adımcım
Yılın şu kış günleri
Besliyeceksin beni
Arkadaş değil miyiz
Seninle biz ikimiz.

HATIRALAR

Ah o hatıralar;.. Hatıralar..
içinde:
Dallarını bütün ömrüme salan,
Ve büyük bir yalan olan
Bir ağaç var. . . .
ki:
Işık ve gölge gibi
— Ne başı belli ne dibi —
Yılların, yıllarımın üzerinde
Dalgalanıp duruyor. . .
Ah onlar. . . O hatırala r . .
Onlar ki kâinat kadar;
aşılmaz,
anlaşılmaz
Bir âlem oldu. . .
Hayat ki fundalarla çevrilmiş bir yoldu.
Ve ben bir yolcu. . .
Bu hatıraların gölgesindeyim. .
Yıllarca elimde susmıyan neyim.
Yıllarca bahtımın teranesini
Mırıldanıp yürüdüm; yürüdüm. .
Dinledim de masal olan sesini
felsefenin;. .
Yine hep oyalanara;
Yürüdüm her şeyi hak sanarak. . .
ışık ve gölge gibi;
Gönlümde çağlayanlaşan;
ve taşan:
hatıralarım!. .
Ey bu hatıralar! . . Bu hatıralar ki:
Bir ömür.
Onların sıkletiyle son bulacak. . .

Salim Süha Göksan

Halkevimizde

Halkevimizin salonunda büyük dil inkılâbının yıl dönümü dolayisiyle her yıl yapılması mutad olan dil bayramı, dilseverler huzurunda kütüphane kolu başkanı Saffet Tunay tarafından dil hareketlerinin s e y r i n i izah eden bir konferans verilmiştir. Bu konferans bu sayımıza aynen yazılmıştır.

Konferansı müteakib Cemal Bora tarafından yazılmış " Güzel Dilimiz „ adlı şiiriyle Kâzım Nâmi Durunun " Güzel Türkcem„ adlı şiiri okunmuştur.

KÖY GEZİLERİ

25-9-940 tarihinde Keşab nahiyesine bir gezi tertip etmiş ve bu geziye şehir bandosu ve temsil kulu da iştirak etmiştir. Nahiye merkezinde halkla vaki olan temaslarda Doktor " Asım Özmen tarafından hastalar muayene adilmiş, 11 hastaya reçeteleri yazılıb ilaçları şehirden yaptırılıp gönderilmiştir.

Öğleden sonra saat 14 de okul karşısındaki alanda kurulan eçık sahne üzerinde İstiklâl piyesi temsil edilmiştir.

Bu temsil Giresun'da Halkevi salonunda davet edilen alay er ve subayları şerefine tekrar edilmiş ve temsilden evvel vatanî şiirler okunmuştur.

Bu temsil iki gün sonra da halkımıza gösterilmiştir.

CÜMHURİYET BAYRAMI ŞEREFİNE

Cümhuriyetin 17 inci yıl dönümü bayramı şerefine 30 İlkteşrin ve 31 İlkteşrin günü akşamlarında gösterilmek üzere (para delisi) adındaki eserle (Zafer tablosu) temsil edilecektir.

(MEHMETCİĞİN KİTABI)

Halkevi temsil kolu başkanı Cemal Bora Halkevimizin muhtelif toplantılarında okuduğu milli yazılarını ve şiirlerini (Mehmedciğin kitabı) adlı bir eserde toplamış ve neşretmiştir.

25 kuruşa kitabcılarda satılmakdadır.

Tam Hürriyet

Bir zamanlar bu yurtta ufuklar kararmıştı ,
Benzi milletimizin mihnetten sararmıştı .
Sağdan soldan düşmanlar ,vatana yürüyordu
Atılan top sesleri kalpleri dövüyordu .
Saltanat düşkünleri saraylara kurulmuş
Vahdettinin etrafı dalkavuklarla dolmuş
Cariyelerle saray bir bar haline dönmüş ,
Bakımsızlıktan vatan , virane gibi sönmüş,
Çıktı Türk ulusunun büyük kahraman eri
Cesaretle atıldı aramızdan ileri .
Düşmanı boğa boğa Akdenizde bitirdi ,
İstiklâlle zaferin doruğuna getirdi .
Onun yaratmasiyle bu cihan refah buldu ,
Yıkılmış yurt dirildi ve yeniden kuruldu .
Yoktur tarihte eşin senin ey büyük atam ,
Tarihçi , inkilâbçı hem de bir asker adam .
Cümhuriyet değil mi yaratan bu gençliği ?
Bu rejim ayırmıyor köylüyü , şehirliyi .
Hepsi aynı memleket, aynı vatan hepsi de
Tek Tanrıya tapan bu yenilemez millete .
Dokuna bilir mi hiç çıldırdı mı şu cihan,
Herbirimiz kahraman herbirimiz kumandan .
Sürmüş silâha kurşun artık ferman dinlemez ?
Karşısında hangi bir düşman aman dilemez.
Bize bu serbesliği Cümhuriyet bahşetti
Cümhuriyet uğrunda halk ölmeye azmetti .
Ülkemizden kaldırdı bütün kötü niyeti ;
Yıktı meşrutiyeti verdi tam hürriyeti .
Atamızın sağ kolu Milli Şef, Yavuz İsmet .
Onun gayreti ile bu vatan buldu kuvvet .
Sağ oldukça her zaman bizim büyük başımız ,
Daimâ yurt uğrunda olacak savaşımız .
Kırarız kayaları ve aşarız dağları ;
Vururuz tepeleri dik başlı kıralları .
Sen sağ ol ; binler yaşa , ey yurdun öz evlâdı,
Seninle beraberdir bu milletin muradı ...

Abdullah Özçelik

İktibaslar :

Türk Askeri

Türk Askeri'nin içindeyim. Türk topraklarının granit bağrından kopub gelen mehmetciklerin yaratdığı Türk ordusunun havası ciğerlerimi dolduruyor. Türk Askeri, Türk bayrağı altında vatanın istiklâlini selâm vaz'iyetinde bekleyor. Selâm vaz'iyeti diyorum, çünkü bu duruş hayatda tanıdığım en erkek, en kibar ve en insanca duruş! Mehmetciğin vekarını, cesaretini, ferâgatini ve yurt sevgisini temsil eden Türk ordusu, seni takdis ediyorum. Çünkü sen bu vatanın canlı, elle tutulur, gözle görülür tek hayat r e a l i t e s i' sin. Sen Türk vatanı demeksin. Ordu tâlim ve ierbiyesi vatan talim ve terbiyes demektir. Vatanın dağını, taşını, istiklâlini, rûhunu, içini ve benliğini ordu yaşayor. Hayatlarını bu güzel ve bir tarih olan Türk vatanı ve onun çocukları için bir anda kahramanca fedâya hazır olan Mehmetciği ve onun yanı başındaki komutanını duygu anlarımda gözleri yaşla dolu gördüğüm vakit yine Türk ordusunu takdis etdim. Çünkü gözleri yaşartan bu duygu anları, insan kalbini saran binbir bağdan, insanı toprağına, âilesine, mesleğine, vicdan ve şuûruna kenetleyen çelik perçinlerden doğuyor. Ve işte sizi te'min ederim ki bu hayat, ferâgat ve kahramanlık ve duygu mektebinin talebesi olmadan hayatı ve yurdu anladım diyenler varsa aldanıyorlar! Muhakkak ki hayatın realitesinden ve bu şiddetli ve derin ihtiyaçlarından doğan bu mukaddes ocağın ateşinden ısınan ve onun havasını teneffüs eden, varlığını bu örsün üzerinde dövdüren adam, felsefenin özlediği ve fakat nazariye kaldığı için tahakkuk etdiremediği tam insanıdır.

Türk çocukları! Türk ordusu sizin hayat ve vatan mektebinizdir. Bu mektebin dıvarları, bütün Türk ülkesi, hocaları, bütün Türk kahramanları ve bütün Türk tarihi, vazifesi de hayatın m ü s b e t c i d â l f e l s e f s i n i tahakkuk etdirmektir. Bahtiyardır o insan ki bugün vatanını, sert bir varlıkla ve hülya taşıyan kalbi ile, yükseklerde dalgalanan Türk bayrağı altında selâmlar.

Prf. Dr.
Şevket Aziz Kansu

Okul Disiplini
İmralı örneği ve Jüri

Mahmut Esat Bozkut'a

Yazan : Saffet Tunay

Osmanlı zihniyetinden yeni Türkiye düşünüş sistemine dönmenin güzel, ibret alınacak bir verimini şuraya kayd etmekle söze başlayım: Hep biliyoruz ki İmralı adası ağır ceza mahkûmlerinin islah yurdudur.

İşte burada Ali adında bir mahkûm, bir arkadaşı aleyhinde dedi kodu yapmak suçundan dolayı disiplin kuruluna çıkarılıyor. Sorgu cevap; suç itiraf edilmekle kalmıyor, suçlu kendi cezasını gene kendi veriyor: dilini dişlerile ısırıp kopararak aleyhinde bulunduğu arkadaşının ayakları dibine atıyor. Bu ne büyük nedamet ve ne kahramanca bir tarzıye...

Tarihi kahramanların Balatlarda terennüm edilmiş menkibelerini geride bırakan bu mahkûmun irade pekliği önünde hayretlere dalarak düşündüm ki: Anababa bakımı altında, yüksek tahsilli öğretmenlerin kürsüsü karşısında, hayatın çirkefli savaşlarından uzak ayni zamanda feragat çağında olan okul gençliğinin okul disiplinine riayetsizliğinden hâlâ şikâyet ediyorsak bunda haksızız. Zira İmralıda zaten suçunun ağırlığınca karşılık maddî mahrumiyet içinde, ileriye ait ümitleri zaif olmak lâzım gelen bir mahkûmun bile, islahçı, telkinci bir ceza sisteminin eseri olarak nasıl bir ruh doğduğunu görüp dururken ümit dolu gençliğin yetiştiği irfan yuvasında İmralının disiplin kuruluna hakim olan ruhu aynen yaşatacak bir (arkadaş meclisi) kurmak güç olmak şöyle dursun kurulmamış bulunması, bir noksan sayılmak lâzımgelir. (*)

Hepimiz biliyoruz ki bir zümre ve meslekten olanlar arasında yerleşen bir meslek ahlakı vardır, ki kaidelerinden daha kavi bir selâbetle güdülüp gözetilir. Ortak hayat şartı onlarda bir zümre şuuru yaratır ve aralarında hiçbiri öbüründen daha üstün görülmediği halde topluluk namına içlerinden birinin öbürüne bir ihtarda bulunuşu, en acı bir azar yerine geçer.

Bu gösterir ki: Suçlu görülen, kimse onu mes'ül tutanların kendinden ayrı, daha nâfiz olmasından değil, daha çok kendi ayarında oluşundan çekinip ürküyor. Birinciye hakikatın yabancısı saydığı için haksızlık atfedebildiği halde, ikinciye bunu atfetmedikten başka hatta onun nazarında küçük ve düşmüş görülmeğe katlanamıyor ve onun için töreye daha uyar davranıyor.

İşte bu ruhî sebep, başlıbaşına okullarda (arkadaş meclisi) kurulmasının mucip sebebi sayılabilir.

Gine İmralının mahkûm Alinin bu irâde pekliği karşısında düşündü ki: Bu adam gerçek pişmanlık duyduğu suçunun acı hatırasını arkada bırakıp yep yeni bir temiz hayat ümidi içindeydi. Önüne bilmeden işlediği dedikodu kabahati önüne bir engel gibi dikildi o da bunu azimli hareketle

(*) Giresun ortaokulunda yeni direktörün başkanlığında toplanan ilk öğretmen kurulu, oldvğu gibi kooperatif, spor muaşeret adıyle dörd talebe kurumu açılmasına karvr vermiş muaşiret kurumunun müeyyidi olmak üzere bir arkadaş meclisi bulunacaktır.

HEVESKÂR SÜTUNU

İNÖNÜ

Kahramanlar dâhîsi, şeref şahısın ,
İnönü büyüğü, Türk kahramanısın.
Dünyalar ismini hürmetle ansın
Başımızın sertacı ulu İnönü .

***

Çakmak 'İnönü' Atatürk yurdu budur,
İlk hedefimiz kemalizmin yoludur.
Son hedefimiz İnönünün uğrudur
Çünkü ölmek isteriz onun yoluna.

***

Dimağ birdi gaye birdi ulu şefle
Şeref birdi şöhret birdi o kardeşle
Nesıl birdi vatan birdi ateşle
Ne yazık ki toprak onu bizden çok sevdi.

Emin Çankaya

ödedi.

Bu gösterir ki kendisini İmralıya düşüren suçunda bu yaman iradesinin üstünde mücbir dış sebepler vardır; İşte mahkemelerimizde kanunu medenimiz için örnek aldığımız garp uluslarında olduğu gibi - bir (jüri) bulunması her halde çok iyi olacak.

Böyle bir jüriden geçseydi Alinin suçu belki afve uğrıyacaktı. Bir davada iki tarafa da hak verdiği için " karısının itabına „ sen de haklısın karıcığım „ diye Nasreddin Hocanın hikâyesi onun bile jüri taraftarı bir mütefekkir olduğunu gösterir.

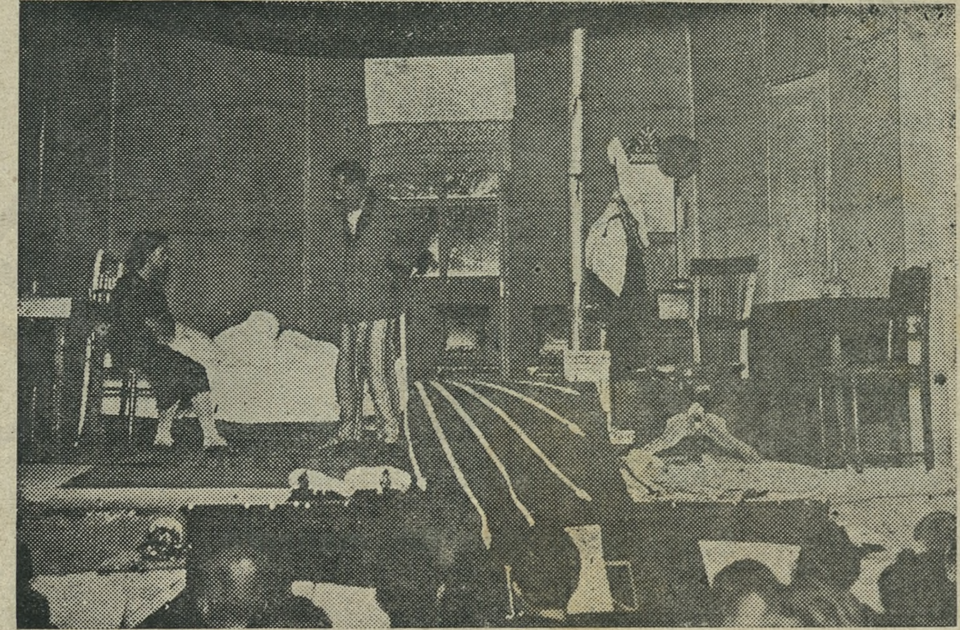
Jüri meselesi etrafında avukatlarımızın realiteye dayanan yazılarla biz halkı tenvir etmelerini rica ederim.

Saffet Tunay

OKU KARDEŞ

Daima derim sana arkadaş ,
Atatürk'ün yollarına savaş .
Önderindir ebedî şef senin
Ey Türk oğlu büyük hedef senin
Okuyun zamanında okuyun
Kafanızada bilgiyi koyun
Varılır bu ışıkla erğiye
Hayra, güzele, gerçeğe
Her şey bu bilginin eseridir
Hür yaşamak Kemâl hüneridir
Hürriyet zevkini senden tatsın
Senden sonra gelecek evlâdın
Atatürk açtı her yerde okul
Her özenli işe durma sokul
Bilenler ebedî yaşar ölmez
İnsanlık hatırasından silmez

Refik Aydın

Halkevi temsillerinden bir sahne

Cümhuriyet ebedî bir yükseliştir.

Ülkümüze son yoktur...

Ş. Karahisardan Bir manzara

Türk genci :
büyük Atatürk cümhuriyeti
sana emanet etti...

Halkevleri Türk birliğinin
kültür kaynağıdır...

Türk inkilabı asırları yıllara
sığdırdı

Fiyatı : 10 Kş

(IŞIK) Matbaası — Giresun

AKSU

SAYI :
27-28 : 11-12

GİRESUN HALKEVİ